

TENGE MONITOR

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ЭКОНОМИКАЛЫҚ АПТАЛЫҚ

Газет 2006 жылдың 15 желтоқсанынан шыға бастады

// I ҚАЗАН 2020 ЖЫЛ

▶ АГРОӨНЕРКӘСІП

АСТЫҚ САПАСЫ ДИҚАНДАРДЫ ҚУАНТТЫ

Ауыл шаруашылығы министрі Сапархан Омаров Үкімет отырысында егін жинау науқаны аяқталуға жақын екенін және биыл оның қарқыны өткен жылға қарағанда жоғары екенін мәлімдеді. Бұл туралы ведомствоның Баспасөз қызметі хабарлайды.

ИСАТАЙ ҚАМБАРОВ

Министрдің айтуынша, республика бойынша барлығы 14,8 млн гектардан астам дәнді және дәнді-бұршақты дақылдар немесе жалпы егін алқабының 93,4%-ы жиналды, ал өткен жылы осындай уақытта 10,3 млн гектар немесе алқаптың 67,6%-ы жиналған болатын.

Өткен аптаның басында министрлік сайты гектарына 12,3 центнерден өнім алынып, 18,2 млн тонна астық бастырылды (2019 жылы 11,4 млн тонна) деп жазған болатын. «Дәнді және дәнді-бұршақты дақылдар өндірісінің болжамы өлемді елінің ішкі қажеттіліктерін толықтай қамтамасыз етуге мүмкіндік беретінін атап өткім келеді», — дейді С.Омаров.

Сонымен қатар, отырыс барысында егіннің сандық және сапалық сақталуын қамтамасыз ету жағдайы қозғалды. Республикада астық сақтаудың жалпы сыйымдылығы 28,8 млн тонна құрайды, оның 12,1 млн тоннасы — астық қабылдау кәсіпорындарында, 16,7 млн тоннасы — ауыл шаруашылығы өндірушілерінде. «Жаңа егіннен лицензияланған астық қабылдау кәсіпорындарына барлығы 3,0 млн тонна астық түсті, бұл былтырғы

жылғы осындай мерзімде астық қабылдау кәсіпорындарына сақтауға келіп түскен астық көлемінен 2,1 есе көп. Аталған деректер егін жинау науқаны қарқынын өткен жылмен салыстырғанда жоғары екендігін тағы бір рет растайды», — деп мәлімдеді АШМ басшысы.

Сапархан Омаров биыл астықтың сапасы жоғары көрсеткіш көрсеткенін тілге тиек етті. Мәселен, лицензияланған астық қабылдау кәсіпорындарына тапсырылған жалпы бидай көлемінің 83,8 пайызы 1-3-сыныптарға жатқызылған. «Егістік алқаптарынан сапалы өнімнің алынуы мемлекеттің өсімдік шаруашылығына қолдау көрсету жөніндегі мақсатты саясатының арқасында мүмкін болды. Ағымдағы жылы тұқым шар-

уашылығын субсидиялау көлемі 49%-ға ұлғайды (9,4 млрд теңгеден 14 млрд теңгеге дейін). Тынайтықшы сатып алуы субсидиялау көлемі 38%-ға (19,0 млрд теңгеден 26,1 млрд теңгеге дейін), бұл тынайтықшы енгізу көлемін ғылым қажеттіліктің 20%-ына дейін ұлғайтуға мүмкіндік берді», — деп атап өтті С.Омаров.

Жаңа маусымда қазақстандық бидай мен ұнның негізгі экспорты дәстүрлі түрде Орта Азия елдері мен Ауғанстан нарығына жолданатын болады. Астық сапасының жоғары болуынан Қытайға бидай жөнелтілімі артуы мүмкін.

Елімізде ауыл шаруашылығы өндірушілерінің өтініштері бойынша Азық-түлік келісімшарт корпорациясы бойынша ауыл шаруашылығы

өнімдерін форвардтық сатып алуға республикалық бюджеттен 24,5 млрд теңге бөлінген. Бүгінде 516 мың тонна ауыл шаруашылығы өнімін сатып алуға келісімшарт жасалыпты. «Нарықтағы қалыптасқан жағдайды ескере отырып, «Азық-түлік келісімшарт корпорациясы» АҚ бидайды сатып алу бағаларын сапасына қарай 83-87 мың теңге дәлелінде, 4-сыныпты бидайға — 78 мың теңге, 2-сыныпты арпаға — 50 мың теңге деңгейінде белгіледі ұсынады. Ал, форвардтық мәмілелер бойынша күнбағыс пен қарақұмықтың сатып алу бағалары осы дақылдарды жинау аяқталған кезде, кейінірек белгіленетін болады», — делі Ауыл шаруашылығы министрі.

> [3]

▶ ҚАЗАҚСТАН ҚОР НАРЫҒЫ

АКЦИЈАЛАР	Risers	Last	%Δ1D	%Δ1M
GB_KZMS	2 900,00	2 900,00	+1,04	-7,35
KZTO	801,02	801,02	+0,00	-0,86
KASE Индексі	2 424,50	2 424,50	-0,02	-2,43

АҚША НАРЫҒЫ

Symbol	Last	%Δ1D	%Δ1M
MM Index	10,01	-0,16	+1,51
TONIA	9,51	-0,41	+0,98
SWAP-1D (USD)	9,50	-0,97	+2,06
TWINA	9,29	+0,47	+0,28
SWAP-2D (USD)	10,00	0	+1,41
KazPrime-3M (KZT)	10,50	0	0

КОРПОРАТИВТІК ОБЛИГАЦИЈАЛАР

Deals	Yield	DTM
FFINb3	0,00	-
KAFib10	11,89	-
BRKze10	8,95	-
KFUSb3	11,14	-
MFOkb1	19,00	-
BRKzb19	11,20	-

МЕМЛЕКЕТТІК БАФАЛЫ ҚАҒАЗДАР

Deals	Yield	DTM
MUM180_0001	10,00	-
MUM132_0006	10,00	-
MUM120_0016	10,00	-
MUM180_0014	10,00	-
MUM108_0013	10,00	-
NTK028_2671	8,82	-

▶ ӘЛЕМДІК ҚОР НАРЫҒЫ

Индекстер	KASE	FTSE 100	CAC 40	S&P 500	Dow Jones	Nikkei 225	DAX	SSE Comp
	2 425,07	5897,50	4832,07	3335,47	27452,66	23539,10	12825,82	3224,36
	-0,18%	-0,51%	-0,23%	-0,48%	-0,48%	0,12%	-0,35%	0,21%

Тауарлар	Мұнай	Алтын	Платина	Палладий	Никель	Алюминий	Күміс
	41,03	1 883,95	880,00	2 275,00	14 460,00	1 772,00	23,84
	-3,30%	1,05%	2,09%	0,80%	0,98%	1,49%	4,13%

Валюта нарықтары	USDKZT	EURKZT	USDRUB	USDJAN	USDJAN	EURUSD	GBPUSD
	429,51	502,14	78,8316	28,3150	2,6243	1,1723	1,2816
	0,27%	0,55%	-0,31%	-0,02%	-0,04%	-0,16%	-0,37%

▶ 4 ҚАЗАН – ҰСТАЗДАР КҮНІ

Мұғалім мәртебесі биіктей береді

Жыл сайын қазан айының бірінші жексенбісінде білім беру қызметкерлері өздерінің кәсіби мерекесі – Мұғалімдер күнін атап өтеді. 55 жылдан бері ұстаз ұлағатын дәріптеп келе жатқан осы атаулы күн биыл 4 қазанға сәйкес келеді.

БОТАГӨЗ ӘБДІРЕЙҚЫЗЫ

Баршаның жүрегіне бала күнінен ыстық қазан айының басындағы айшықты мерекелімізде сонау 1965 жылдан бері сақталып келеді және заңдық тұрғыда бекітілген. Әдеттегі дәстүр

бойынша мереке қарсаңында мектептерде өзін-өзі басқару күндері өткізіледі. Аялын-ала дайындалып, мұғалімдерден қажетті кеңестер мен нұсқаулар алған жоғары сынып оқушылары төменгі сыныптарда сабақ жүргізеді. Концерттер ұйымдастырылып, оқушылар ұстаздары алдында өнер көрсетеді, астра гүлін тарту етіп, балауса тілектерін жеткізеді, мектеп бабырағы мерекелік газеттер мен кәсіби дерістер. Педагогикалық қызметтегі жетістіктері үшін марапаттар мен сертификаттардың табысталуы да осы ерекше күнге орайластырылады.

> [3]

▶ ИНДУСТРИЯЛАНДЫРУ

Конвейерінен бетон өнімдерін «балапандаған» зауыт

Ақ Жайық өңіріндегі жол құрылысы, абаданатын жұмыстары барысында негізінен отандық, әсіресе, жергілікті құрылыс материалдары қолданылады. Төрт жыл бұрын Оралдағы Жетісу өндірістік аумағында жандан салынып, іске қосылған «Hess-Oralsk» ЖШС зауытының өнімдері де қолға жарар тұр.

ГҮЛБАРШЫН ӘЖІГЕРЕЕВА

Ұсақ бетондық бұйымдар шығаратын зауыт қобасы Индустрияландыру картасы аясында жанданған-ды. «Hess-Oralsk» ЖШС-ның директоры Сержан Биғановтың айтуынша, зауыттағы барлық жоғары технологиялы құрал-жабдық құрылыс индустриясы саласына қажетті жабдық шығарудан әлемдік үздіктерінің қатарынан табылатын немістің «Hess-GROUP» компаниясынан, өндірісінің өзінен тікелей сатып алынып орнатылған.

> [5]

БИЗНЕС & ЖАҢАЛЫҚ

АПАТ ТЫНЫСЫ

Өңірлік даму

Елбасы медициналық кәсіпорында болды

Қазақстанның Тұңғыш Президенті Нұрсұлтан Назарбаев Шымкентке барды. Елбасы медициналық құрал-жабдықтар, медициналық жинақтар мен көліктер шығаратын кәсіпорында болды.

2013 жылдан бастап қазіргі уақытқа дейін «Казмед-прибор» ЖШС 15 мыңнан астам медициналық құрал-жабдық, 120 мыңнан астам медициналық жиһаз бен 742 желдету жерімен қамтамасыз етілген кәсіпорын 2005 жылы құрылған.

Шымкент қаласының әкімі М.Әйтемов Елбасына жеке инвестордың қаражатына салынатын 1000 орындық көпсалалы университеттік аурухана құрылысы туралы апарат берді. Жана медициналық мекемеде ана мен бала орталығы, хирургиялық, терапевтік орталықтар, сонымен қатар бір ауысымда 700 адамға қызмет көрсететін клиникалық-диагностикалық орталық жұмыс істейтін болады деп жоспарланды отыр.

Сондай-ақ «Самұрық-

Казына» АҚ басқарма төрағасы А.Есімов пандемия кезінде ұлттық әл-ауқат қоры тарапынан денсаулық сақтау жүйесі мен отандық өндірушілерді қолдау үшін қабылданған шаралар туралы айтты. Елорда мен Алматыда медициналық орталықтар салу жөніндегі тапсырмалар орындалу барысы баяндалды. 3000 дана көлемінде «Авира-вир» дәрісін сақтау алу және коронавируска қарсы вакцина жеткізу бойынша жасалған келісім туралы мәлімет берілді.

Автоөнеркәсіп

Іргелі үш жоба бастау алды

Костанай қаласында Премьер-министр Асқар Мамин мен Татарстан Президенті Рустам Минниханов келіссөз жүргізіп, Қазақстанда 261 млрд теңге инвестицияға үш бірлескен автомобиль жасау жобасын іске асыруды бастаған барды.

Бұлар – Костанай Индустриялық аймағында «КА-МАЗ» шойын құймасын және жүк техникасының белдігіне арналған құрамдас бөлшектер өндіру зауыттарын салу, сондай-ақ Қарағанды облысының Саран қаласында автомобиль шиналары өндірісін ашу.

Бірлескен кәсіпорындардың жобалық құжаттылығы жылына 40 мың құйылған компонентті – шилдир блоктары, шилдир блоктарының бастиктері және жүк автомобильдеріне арналған белдік қартерінін тұтас құйылған аркалықтарының және жүк автомобильдерінің жетекші белдігінің бас берілістерінің 86 мың ре-

дукторын құрайды. Инвестицияның жалпы көлемі – 150,7 млрд теңге. Шектес салаларды ескере отырып, шамамен 1 200 жана жұмыс орны құрылады. Өнімді жергілікті деңгейі 60-70%-ке жетеді. Зауыттарды салуды 2023 жылы аяқтау көзделген. Жобаларды іске асыру Қазақстанды ТМД нарығындағы жүк техникасын ірі өндіруші жеткізушілердің жаһандық технологиялық тізбегіне қосады.

Саран қаласында іске асыру жөнінде инвестициялық меморандум қасалған зауыттың өндірістік қуаттылығы жеңіл техникаға арналған 3 млн шина мен коммерциялық техника және автобустарға арналған 500 мың шинаны құрайды. Мұнда 1 мыңнан астам жана жұмыс орны құрылады. Инвестицияның жалпы көлемі шамамен 111 млрд теңгені құрайды. Жобаны 2022 жылы іске асыру жоспарланған.

Еріктілер жылы

Волонтерлер саны артып келеді

Ақтөбеді волонтерлер саны артууда. Жыл басында құрамында мыңға жуық еріктісі бар 35 топ қызмет етсе, қазіргі таңда 2 мыңнан астам мүшесі бар 90 волонтерлік топ бар.

Облыс бойынша Волонтерлер базасы жасақталып жатыр. Онда 2 мыңға жуық волонтер тіркелген. Оның 62%-

і – әйелдер болса, 38%-і – ер азаматтар. Биыл «Біргеміз» тұжырымдамасы негізінде «Білім», «Сабақтастық», «Саулық», «Таза Қазақстан», «Асыл Мұра», «Камқор», «Үміт» сынды жеті бағытта жалпы ұлттық жобалар жүзеге асырылуда. Осыған орай облыс әкімдігі жоғарыда аталған «Біргеміз» тұжырымдамасы негізінде өңірде волонтер-

лық қозғалысты дамыту, жастар арасында кең насихаттау мақсатындағы іс-шаралар мен жобаларды пысықтап, 43 тармақтан тұратын өңірлік жұмыс жоспары құрылды. «Жоспар аясында жеті бағыт бойынша 200-ге жуық шара ұйымдастырылса, бұл жоспардан бөлек, төтенше жағдай режимі кезінде облыстық еріктілер штабы құрылып, құрамына 300-ден астам волонтер жұмылдырылды», – дейді облыстық жастар саясаты мәселелері басқармасының басшысы Сәбит Мұқан.

Биыл індет өршіген кезде #Бізбіргеміз акциясы аясында 374 шара ұйымдастырылған. Оның ішінде 4356 отбасы азық-түлікпен қамтамасыз етіліп, 20 мыңнан астам адамға медициналық беттерде таратылды. Сонымен бірге үйде ем қабылдайтын ардагерлерге жергілікті емханалардан дәрі-дәрмек жеткізілді.

ҮКІМЕТ: КЕЛЕЛІ МІНДЕТТЕР КӨШІНДЕ

Министрлер кабинетінің кезекті отырысында елдегі эпидемиологиялық жағдай, жылыту маусымына әзірлік, Интернетке кеңжолықты қолжетімділікті қамтамасыз ету сынды өзекті мәселелер қаралды. Премьер-министр Асқар Мамин жауапты органдарға олардың орындалуын қамтамасыз етуді тапсырды.

БОТАҒӨЗ ӘБДІРЕЙҚЫЗЫ

Санитарлық-эпидемиологиялық жағдай және коронавирустың инфекциясының таралуына жол бермеу бойынша қабылданып жатқан шаралар туралы денсаулық сақтау министрі А.Пой, «СК-Фармация» басқарма төрағасы Е. Ескальев, индустрия және инфрақұрылымдық даму министрі Б.Атамқұлов, ішкі істер министрі Е.Тұрғымбаев, Премьер-министрдің орынбасары Р.Сқяяр баяндалды.

Үкімет басшысы еліміздегі санитарлық-эпидемиологиялық ахуал тұрақты екенін айтты. Жан-жақты жүргізілетін шаралардың нәтижесінде инфекцияның репродуктивтілік көрсеткіші – 0,93. Дегенмен, әлемдегі жеке бірқатар шекаралас елдердегі індет жағдайының тұрақсыздығын ескеріп, санитарлық талаптарды сақтау шараларын күшейту қажет. Премьер-министр мүдделі мемлекеттік органдар мен өңірлердің әкімдіктеріне іс-шаралардың 100% дайындығын қамтамасыз етуді, Денсаулық сақтау министрлігіне алдағы 15 қазанға дейін қажетті техниканы, жабдықтар мен қорғаныш құралдарын сатып алып, өңірлерге жеткізуді тапсырды. Ішкі істер және денсаулық сақтау министрліктері әкімдіктермен бірлесіп, санитарлық талаптардың сақталуын бақылау жөніндегі мониторингтік топтардың жұмысын күшейтуі, санитарлық режимді бұзушылықтарға жол бермеуі қажеттігіне назар аударылды. Қазақстан аумағына шетелден келетін адамдарға бақылау санитарлық-карантиндік бақылауды күшейту шаралары Ведомстволық комиссияның отырысында қаралды.

«Денсаулық сақтау министрлігі «СК-Фармация» және әкімдіктермен бірлесіп, медициналық ұйымдар мен дәріханаларда дәрі-дәрмектердің болуын қамтамасыз етсін. Өңірлерде дәрілік препараттардың бағасына бақылау жүргізу қажет», – деді А.Мамин.

Бұдан соң селекторлық отырыста өңірлердің алдағы күзгі-қысқы кезеге дайындығы талқыланды. Жылыту маусымына дайындық бойынша атқарылып жатқан жұмыс туралы энергетика министрі Н.Ноғаяев, индустрия және инфрақұрылымдық даму министрі Б.Атамқұлов, білім және ғылым министрі А.Аймағамбетов, денсаулық сақтау министрі А.Пой, Премьер-министрдің орынбасары

Р.Сқяяр, сондай-ақ бірқатар әкімдер баяндалды.

Өңірлер 10662 автономды қазандық немесе 98,6%, 46561 тұрғын үй (97%) дайындаған. 5 024 км жылу желісі (99,1%), 14 089 км сумен жабдықтау желілері (99,1%) жөнделді. Жылыту маусымына 11 158 (99,6%) білім беру нысаны және 5 963 (99,2%)

ты интернетпен қамтамасыз ету мәселесі бойынша атқарылып жатқан жұмыстар барысын цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрі Б.Мусин, бірқатар операторлар басшылары айтты берді.

«Цифрлық Қазақстан» мемлекеттік бағдарламасына сәйкес

Күн тәртібінде көлемді істер түр

денсаулық сақтау нысаны дайындалды. Көмір компаниялары 69 мың тонна көмір өндіріп. Коммуналдық қызметтер үшін тұтынушылардың берешегі 17 млрд теңгені құрайды. Ең жоғары дебиторлық берешек Алматы қаласында – 4,5 млрд теңге, Нұр-Сұлтан қаласында – 1,95 млрд теңге, Жетісу облысында – 2,5 млрд теңге және Маңғыстау облысында – 1,4 млрд теңге сақталуда.

Үкімет басшысы әкімдерге белгіленген мерзімде барлық жоспарланған жөндеу жұмыстарын және қажетті көлемде ұмыс жеткізуді аяқтауды, сондай-ақ энергия өндіретін және жеткізетін ұйымдармен бірлесіп, жылыту маусымын жүргізуге дайындық паспорттарын тез арада алуды қамтамасыз етуді міндеттеді. Өңірлер әкімдеріне екі апта мерзімде белгіленген тәртіппен көмір дайындау және сату пункттері инфрақұрылымның қазіргі жағдайын, жеткізу кестесін, бағалардың негізділігі мен сатылатын көмірдің сапасын тексеруді, сондай-ақ Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрлігіне КТЖ-мен бірлесіп, көмір жеткізу үшін вагондардың жеткілікті болуын қамтамасыз етуді тапсырды. Энергетика, индустрия және инфрақұрылымдық даму министрліктеріне өңірлер әкімдіктерінің барлық объектілерді жылыту маусымына дайындау жұмыстарын аяқтауын бақылауға алып, мониторинг жүргізуді қамтамасыз ету тапсырылды.

Жиында тұрғындарды кен жолақ-

елімізде ауылдық елді мекендерде талшықты-оптикалық байланыс желілерін салу және интернетке мобильді қолжетімділікті қамтамасыз ету бойынша жобалар іске асырылуда. Қазіргі кезде интернетке кеңжолықты қолжетімділігінен 6 459 ауылдық елді мекеннің 4 751-і қамтамасыз етіліп (ауыл халқының 97,8%-і). Осы жылдың қорытындысы бойынша 5,2 мыңнан аса ауыл – еліміздегі ауыл халқының 99%-і үшін кен жолақты интернет қолжетімді болады.

Үкімет басшысы әкімдіктерге КЖК жобалары бойынша жабдықтар орнату үшін ұчаскелер бөлу рәсімдерін жедел жүргізуді, цифрлық даму министрлігіне әкімдіктермен бірлесіп, халық саны 250 адамнан аз ауылдарды сапалы интернетпен қамтамасыз ету үшін жоспар-кестесін әзірлеуді тапсырды. Мектеп оқушылары мен студенттері қазақстан оқытуға байланысты өте өзекті болып отырған интернет сапасын елеулі арттырудың маңыздылығы аталды. Ол үшін техника сатып алуында, байланыс және интернет қызметтерінің сапасын бақылауға арналған барлық ресурстар бар. «Әрбір тұрғын үй мен ұйымда орналасқан жеріне қарамастан, сапалы интернет пен байланыс болуы керек. Сондықтан нақты талаптарды белгілеп, тиісті жабдықты орнату мәселелерін пысықтау қажет. Цифрлық даму министрлігі индустрия министрлігімен бірлесіп, аталған мәселелерді шешуі керек», – деді А.Мамин.

ТУҒАН ЖЕР

ШАЛҚАР КӨЛІ

Шалқар көлі – Батыс Қазақстандағы тарихи тереңде жатқан, 3000 өзен-көлдің бірегейі. Бұл көлдің толаңындары тез көтеріледі, жесісіз күндері де көлдің арғы беті жай көзбен көрінбейді. Су құрамы тұз қышқылы, магний және өмірге қажетті басқа да минералды элементтерге бай. Бұл мекеннен қаз, үйрек, аққұтан, тағы басқа құстардың түрлерін көздеріңізге болады. Судың беті шағалаға толы. Жергілікті тұрғындар Шалқарды «Кіші теңіз» деп те атайды.

БИЗНЕС&ҚОҒАМ

АГРОӨНЕРКӘСІП

Астық сапасы диқандарды қуантты

> [11]

БИДАЙ ҚАЙДА
ЭКСПОРТТАЛМАҚ?

Қазіргі күні еліміздегі егістік алқабының 93,4 пайызы жиналып, қамбаға 18 миллион тоннадан астам астық қабылданып, бастырылған.

Ауыл шаруашылығы министрі үкімет отырысында биыл егін жинау науқанының қарқыны өткен жылға қарағанда жоғары екенін және гектарына орташа есеппен 12,3 центнерден өнім жиналғанын мәлімдеді. Министрдің айтуынша, астық қабылдау кәсіпорындарына барлығы 3,0 млн тонна астық түсті, бұл былтырғы жылғы осындай мерзімде астық қабылдау кәсіпорындарына сақтауға келіп түскен астық көлемінен 2,1 есе көп екен.

Сонымен қатар Ауыл шаруашылығы министрінің басшысы отандық бидай мен ұн кай елдерге экспортталатынын да атап көрсетті. «Жаңа маусымда қазақстандық бидай мен ұнның негізгі жеткізгіштері дәстүрлі түрде Орта Азия елдері мен Ауғанстан нарығына жолауынатын болады», — деп С.Омаров.

САТЫЛЫМ БАҒАСЫ
БЕЛГІШЕНІП, АЙМАҚТАР
ОРАҚ НАУҚАНЫН АЯҚТАҒАН

Қазіргі күні еліміздегі астық алаңының 93,4 пайызы жиналып,

қамбаға 18 миллион тоннадан астам астық бастырылғанын жоғары атап өткен едік. Үкімет отырысында салалық министрлік басшысы биыл егін жинау науқанының қарқыны өткен жылға қарағанда жоғары екенін және астық шығымдылығы гектарына орташа есеппен 12,3 центнерден айналып да мәлімдеген болатын.

Енді еліміздің астықты аймақтарының бірі — Қостанай облысындағы егін орағы науқанының қорытындыларына тоқталып өтсек.

Атап айтқанда, биыл Мәңдіқара ауданында 235,3 мың гектар алқапқа дөңді және дөңді-бұршақты дақылдар себілген. «Ауа райы қолайлы болып, егін ерте жетілді», — дейді диқанлар. Толысып піскен егінді күзгі жауын-шашынға қалдырмай, әрбір ашық күнді тиімді пайдаланып, дер уақытында жинап алу мақсатында астық жинау науқанына 580 комбайн мен 277 кокосе жинайтын орақ жұмылдырылды. Диқан қауымының жұмыла кіріскен қажырлы еңбегінің

нәтижесінде 225,9 мың гектар алқаптағы егін алқабы орылып, жошпарлы жеке 96,3%-ға орындалған. Бидайдан орташа шығымдылығы гектарына 12 центнерден айналды. Мұның есесіне, 75,1 мың га алқапқа себілген майлы дақылдардың 17,7 мың гектарына, яғни 23,6 пайызы ғана орылыпты.

Мәңдіқара ауданына қарасты Долбушка ауылындағы «Егін» ЖШС директоры Марат Молдашевтің айтуынша, жұмыс жошпарға сай жүргізілуде екен. «Ауыл шаруашылығының көлесіне бас-аяғы 3951,4 га жер жаратылып жатса, оның 3108 га алқабына дөң себілді. Атап айтқанда, 2692 га егістік алқабының 2307 гектарына дөңді және 385 га алқапқа майлы дақылдар салынды. Бүгінде 1570 га алқаптағы дөң жиналып алынды, егін өнімділігі гектарына 11,4 центнерді құрайды. Шаруа қожалығында барлығы 48 адам жұмыс істейді. Негізінен бұл жергілікті тұрғындар», — дейді Марат Молдашев.

Астық жинау науқанының мерзімінде аяқталуына жұмысшы қолының жеткіліксіздігі, техниканың сай болуы септігін тигізген. Шаруа қожалығының бір МТМ, бір мұнай базасы, 20 тракторы мен 14 комбайны, 7 жүк көлігі бар екен. Сондай-ақ ауыл шаруашылығы өнімдерін сақтауға арналған 5 қойма бар. Қазіргі уақытта бұл шаруашылықтағы күзгі жинау жұмыстары өз мәресіне жеткен, енді серіктестік еңбеккерлері өнімді келтіріп, сақтау жұмыстарына кіріскен.

4 ҚАЗАН – ҰСТАЗДАР КҮНІ

Мұғалім мәртебесі биіктей береді

> [11]

Десек те, өмір бір орында тұрмайды. Сүрінумен талай күресті кешкен адамзат бұл сыннан да өтіп, өз арнасына қайта оралары белгілі. Сондықтан уақытша кедергілерді артта қалдырып, осы күрделі кезеңді өткереріне әрбір отбасы сенеді. Өйткені, сапалы білім — тек қашықта отырып оқу емес, білім әдеттегі сабаққа қатысып, мұғалімдермен, сыныптастармен тікелей араласумен ғана толыққанды бола алады. Осы күрмеулі кезеңді оқушымен бірдей кешіп, қиындық тірек болған мұғалімдердің еңбегі ересен. Қалыптасқан жағдайға қарамастан, ұстаз шөкіртіне үздіксіз үйретуін тоқтатпады, тәуліктің кез келген сәтінде байланыстан табылып, жөн сілтеп, оқу-тәрбие барысын түсіндіріп, білім нәрмен сусындайтып отырды.

Қай кезеңде болмасын, ұстаз — білім-ғылымға жетелейтін маман ғана емес, өскелең ұрпақты рухани құндылықтарға баулитын, маңызды азаматтық миссияны атқаратын кәсіпті тұлға болып қала береді. Осының терең түсінетін Президентіміз мұғалімнің қоғамдағы рөлін, ұрпақ тәрбиесіндегі ерен еңбегін ерекше атап келеді. 2019 жылы 27 желтоқсанда Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев «Педагог мәртебесі туралы» заңға қол қойды. Түнгыш Президент — Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың бастамасымен әзірленген заң мақсаты — педагогтердің мәртебесін арттыру, жүктемесін азайту, оларды жоқсыздық тексерулерден және өздеріне тән емес функциялардан қорғау, ынталандыру бойынша өзге де мәселелерді заңнамалық деңгейде шешу. Сонымен қатар заңда педагогтердің құқықтары мен міндеттері қарастырылып, педагогикалық қызметке рұқсат беру талаптары белгіленген. 21 баптан тұратын заң еліміздегі 500 мыңнан астам педагогтің мүдделерін қорғауды көздейді. Оның нормалары мектепке дейінгі, орта, кәсіптік және техникалық білім беру, қосымша білім беру, мамандандырылған, арнайы білім беру ұйымдарының, әдістемелік кабинеттердің педагогтеріне қатысты талаптарды қамтиды. Пе-

дагог қызметіне қойылатын талаптарды күшейту қарастырылып, педагог этикасы мәселелеріне ерекше көңіл бөлінген, әрбір білім беру мекемесінде Өлең жөніндегі кеңес қызметі енгізілуде.

Ел дамуының негізгі бағыттары айқындалған «Жаңа жағдайдағы Қазақстан: іс-қимыл кезеңі» атты халыққа арнаған Жолдауында Президент білім-ғылым мәселелеріне ерекше назар аударды. Онда Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев алдағы қантардан бастап мұғалімдердің еңбекақысын 25 пайызға көбейту жөнінде шешім қабылдағанын мәлімдеді. Жалақы мөлшері алдағы уақытта да артып, бұл мақсатқа алдағы үш жылда қосымша 1,2 триллион теңге бөлінеді.

Сөйкесінше, Үкімет білім беру жүйесін жетілдіру, жаңа оқу бағдарламаларын енгізу, балаларды мектепке дейін даярлау, электронды оқу жүйесін жетілдіру бойынша жұмыстарды жандандыруда. Президент тапсырмасы бойынша Білім және ғылым министрлігі үздіксіз білім беру тұжырымдамасын қалыптастыру, қашықтан оқыту платформасы және 6 жасқа дейінгі балаларды мектепке дейінгі тәрбиесімен және оқуымен 100% қамтуға қол жеткізу бойынша жұмыс жүргізуге кірісті. Сала басшысы Асхат Аймағамбетовтің айтуынша, бұл ретте қолданыстағы жүйеленді айырмашылығы, мемлекеттік тапсырмасы енді білім бөлімдері немесе басқармалары бөлмей, оның орнына балабақшаға жоллама алған балалардың ата-аналары мектепке дейінгі ұйымды өздері таңдайды. Өрине, осындай бәсекелестік есебінен қорықпайтын қызметтердің сапасы да өсуі тиіс.

Бүгінде елімізде қашықтан оқыту аясында 8 онлайн-платформа жұмыс істейді. Алайда, олардың барлығы функционалдық емес мүмкіндіктері бойынша ерекшеленді. Оқу процесін толыққанды іске асыру үшін БҒМ білім беруінде онлайн-платформаларына бірыңғай талаптар әзірлейді. Мұнымен қатар ДСМ-мен бірге барлық санитарлық талаптарды сақтай отырып, дәстүрлі оқыту форматына көшу тәртібі әзірленді.

Қазірде мұғалімдердің жалақысын 2021 жылғы 1 қантардан

бастап 25%-ға арттыру үшін Білім және ғылым министрлігі тиісті есептеулерді дайындап, ол 2023 жылға дейін қаржыландыру аясында Қаржы министрлігіне енгізілді. Президент бұған дейін тапсырғанды, сынып жетекшілігі үшін қосымша ақы және дәлелдерді тексергені үшін қосымша ақы екі есе өседі, ал мұғалімнің магистрілік дәрежесі үшін 27 мың теңге мөлшерінде ай сайынғы қосымша ақы төленеді.

Ауыл және қала мектептері арасында білім беру сапасын тенеңдіру мақсатында жүйелі шаралар қабылданды. Шағын жинақты мектептердің педагогтарына еңбекақы төлеу жүйесін өзгерту ұсынылды. «Мобильді мұғалім», «уақытша отбасы» жобаларын іске асыру, мықты мектептердің әлсіздерге қамқорлығына ден қою, сондай-ақ интернетті салу жошпарланып отыр. Балалардың құқықтарын қорғау мәселелері Президенттің ерекше назарында. Еліміздің хабарлама рәсіміне қатысты Бала құқықтары туралы Конвенцияның Факультативтік хаттамасына қосылуы өте маңызды қадам болады. Балаларды кибербуллингтен қорғау, қосымша білім беру ұйымдарын дамытумен бірге балалардың спорт секцияларын да ұйымдастыру жаппай ашу әкімдіктер мен білім беру ұйымдары қызметінің сөзсіз басшылықтарына айналды. Оқушыларды бұқаралық спорт түрлерімен қамтуды ұлғайту жөніндегі жұмыс жаңа және жүйелі негізде ұйымдастырылды. Мектептерде спорт залдары са-

лынып, ұлттық және бұқаралық спорт жүйелері дамиді. Мектептер мен жоғары оқу орындарында экологиялық тәрбие жұмыстары басталды. Білім алушылардың экологиялық мәдениет, экологиялық білім және тәрбие деңгейін арттыру үшін үздіксіз білім беруінде кешенді моделі енгізілетін болады. Мектеп бағдарламасына экология мәселелері енгізілді.

Бүгінгі таңда үздіксіз білім беру тұжырымдамасын дайындауға зор маңыз берілуде. Біліктіліктің берудің тәуелсіз жүйесі қайта қаралады. Сондай-ақ барлық деңгейдегі білім алушылардың кәсіпкерлік дағдыларын дамыту бойынша жұмыс жүргізіледі. Пәннің мазмұны еңбек нарығының талаптарын ескереді. Жоғары оқу орындары проблемасын толығымен шешу үшін «диплом бақы» шығаратын» жоғары оқу орындары жабылады. Талаптар күшейіп, жоғары оқу орындары жан-жақты тексерулерден өтуде.

Мемлекет басшысы елдегі ғылымның дамуына көп көңіл бөліп отыр. Бұл ретте ғылым және бизнес-қоғамдастықпен бірлесіп, ғылыми-технологиялық дамудың жеке бағдарламалық құжаты дайындалады. Қазірде 500 ғалымның жетекші ғылыми орталықтарда ғылыми табылымдамадан өтуі үшін конкурстық рәсімдер жүргізіліп жатыр. Сонымен қатар жас ғалымдарға қосымша 1000 грант бөлінеді. Білім және ғылым жүйесі осы тапсырмалардың барлығын жоғары деңгейде, уақытылы жүзеге асыру үшін үздіксіз жұмыс атқаруда.

ЭЛЕМДІК АҚПАРАТ

Belt & Road News

Dedicated News, Views & Analysis

Гуанчжоуда көрме табысты аяқталды

Қазақстан ЭКСПО «XXI ғасырдың Теніз Жібек жолы» аясында өткен халықаралық туризм және мәдениет көрмесіне қатысты, деп жазады www.beltandroad.news сайтында.

Еліміздің туристік әлеуеті, мәдениеті мен салт-дәстүрлері туралы ақпарат, сондай-ақ ауыл шаруашылық өнімдері ұсынылған Қазақстан павильоны үлкен қызығушылық туғызған.

Айта кету керек, бұл шара ҚХР құрылған күніне (1 қазан) сәйкес келген Қытайдағы Күз ортасы мейрамының алдында жүзеге асты. Аталмыш саяси мереке «алтын апта» деп аталған мини-демалық бастау жасады. Қытайдың сан мыңдаған азаматтары ел бойынша немесе шет елдерге турларға шығып, осы мүмкіндікті ұтымды пайдалануға асыды. Гуанчун — 115 млн-нан астам тұрғыны бар, халық аса көп қоныстанған оңтүстік-қытайлық провинция.

Еуроодақпен тауарайналымы нығая түскен

Еуропалық Одақ пен Қазақстан Республикасы арасындағы тауарайналымы 2020 жылдың қантар-шілдесінде 13,8 млрд доллар құраған. Тікелей шетелдік инвестициялар 2020 жылдың бірінші тоқсанында 1,72 млрд доллар құрапты. Бұл туралы «Қазақстан Республикасы — Еуропалық Одақ» Ынтымақтастық комитетінің видеоконференция режиміндегі мәжілісінде мәлім болған.

2020 жылдың 1 наурызында күшіне енген Кенейтілген әріптестік пен ынтымақтастық туралы Келісім (КӘЫК) аясында Қазақстан мен Еуропалық Одаққа мүше-елдер арасындағы саяси диалог пен көпжақты сауда-экономикалық және инвестициялық қатынастарды нығайту мәселелері келіссөздердің басты тақырыптары болды.

Қазіргі уақытта Қазақстанда еуропалық қарым-қатынасқа қатысы бар 4 мыңнан аса тіркелген және 2 мыңнан астам біркірен кәсіпорындар бар. Жалпы сомасы 641 млн доллар 17 жүзеге асқан, сондай-ақ жалпы сомасы 8,8 млрд доллар 37 жүзеге асқан және іске асырылу үстіндегі ЕУ елдерінің инвесторлары қатысуымен инвестициялық жобалар да жүзеге аспақ екен.

Рейтингте Алматы 44 орын төмен ығысқан

Британдық Z/Yen Group және Қытай даму институты (China Development Institute) талдаушы компаниялары Ғаламдық қаржы орталықтың индексі — Global Financial Centres Index (GFCI 28) — зерттеулерінің 28-ші шығарылымын жариялады.

Тараптар жоғары байытылған уранды барынша азайту, ядролық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және ядролық қаруды тараптар режимін нығайту жөніндегі ортақ мақсаттарды қолдау үшін бірлескен әрекеттерді жалғастыру ниетін қолдайды.

Әдетте бұл рейтинг бүкіл әлем бойынша 111 ірі қаржы орталықтарының Бәсекеге қабілеттілігі әлеуетін бағалайды және жылына екі рет — наурыз бен қыркүйекте жарияланады. Қазақстанның екі қаржы орталығында айтарлықтай өзгеріске ұшырағаны Алматының орналасуында. Оңтүстік астанамыз қыркүйектегі рейтингте 44 орналасымыа ығысып, 99-сыңғы орнын бір-ақ шығыпты.

Нұр-Сұлтан қаласы бұл ретте екі орынға ғана төмендеген де, 77-ші орыннан көрінген. Сонымен қатар ол өзінің аймақтық рейтингтегі (Шығыс Еуропа мен Орталық Азия) орналасымын жақсартып, 11-іншіден алтыншы орынға көтерілген.

Бақыр РАХМЕТҮЛЛИН

БИЗНЕС&ҚАРЖЫ

НАРЫҚ ЖАҢАЛЫҚТАРЫ

▶ ҰЛТТЫҚ БАНК

АЛТЫН НАРЫҒЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ БАС БАНКТИҢ РЕЗЕРВІНЕ ӘСЕРІ

Алтын бағасы соңғы екі айда бері алғаш рет бір той уния үшін 1900 доллардан төмен түсті.

Осы ретте Ұлттық банктің Монетарлық операциялар департаментінің директоры Нұржан Тұрсынханов алтын нарығындағы жағдай және оның бас банктің резервіне қалай әсер ететіні туралы айтты.

COVID-19 жаһандық пандемиясы және дамыған елдердің орталық банкілерінің жауап ретінде ынталандыратын монетарлық саясаты осы жылы алтын бағасының біршама раллине өкелді.

Соның күндері алтын бағасының құбылмалы бағалы металдардың резервтер құрамындағы ағымдағы үлесін ескере отырып, айдың қорытындысы бойынша Ұлттық банктің алтын-валюта резервтерін қайта бағалауға әсер етуі мүмкін.

▶ ДЕПОЗИТ

ЕҢ ЖОҒАРЫ МӨЛШЕРЛЕМЕЛЕР ҰИҒАДЫ

Тенге депозиті бойынша ең жоғары сыйақы мөлшерлемесі бекітілді.

Қазақстандық депозиттерге кепілдік беру қоры 2020 жылды қазан айына тенгелік депозиттер бойынша ең жоғары ұсынылатын сыйақы мөлшерлемесін бекітті.

Депозиттердің көпшілігі бойынша мөлшерлемелер бұрынғы деңгейінде қалды.

Қордың баспасөз қызметі хабарлағандай, толықтыр құқығы жоқ, 24 айға арналған мерзімді және жинақ депозиттер бойынша ғана нарықтық мөлшерлемелер өзгеріске ұшырады.

Мемлекеттік бағалау қағаздардың табыстылық ауытқымасанын өзгеруі (мерзімдер арасындағы спредтің қысқаруы), сәйкесінше осы салымдар бойынша ұсынылған ең жоғары мөлшерлемелер айта қаралды.

▶ САЛЫМДАР

ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ТАБЫС 871,9 МИЛЛИАРДТАН АСТЫ

БЖЗК салымшыларының шоттарына жыл басынан бері 871,9 млрд теңгеден аса таза инвестициялық табыс есептелді.

1 қыркүйектегі жағдай бойынша БЖЗК салымшыларының шоттарына 871,9 млрд теңгеден аса таза инвестициялық табыс есептелді, бұл өткен жылдың сәуіріне қарағанда 443,1 млрд теңгеге артық.

Зейнетақы активтерінің 8 айдағы табыстылығы 7,88% құрады, ал инфляция 4,6% болды. Жылдық (тамыз 2019 – тамыз 2020) табыстылық 10,1% көрсетсе, инфляция 7% құрады.

Елімізде жинақтаушы зейнетақы жүйесі енгізілген 1998 жылдан бастап 2020 жылдың 1 қыркүйегіне дейінгі кезеңдегі табыстылық 83,2%-ға жетсе, инфляция 64,6% болды.

Рығайт САҒЫНБЕКОВА

▶ ҚАРЖЫ

Салымшылардың табысы азайып, сатып алу қабілеті төмендеді

Қазақстандықтардың табыстары азайып, сатып алу қабілеті төмендеген. Бұдан бұрын мұндай құлдырау тек дағдарысты 2016 жылы ғана байқалған еді, деп жазды Fiprom.kz өзінің сайтында үлкен қысқалықпен. Енді соның бүге-шігесіне зер салсақ.

ИСАТАЙ КАМБАРОВ

Осындай онсыз да сандарлы сәтте, анығырақ айтқанда: өмір деңгейінің құлдырауы және кіріс-табыстардың қысқаруы жағдайларында тұрғын үй мәселесі бұрынғыдан да өткірірек әлеуметтік маңызға ие бола түседі.

Халықтың жан басына шаққандағы жылдың мамыр айында бір адамға шаққанда – бір ай бұрынғы 110,2 мың теңгеге қарағанда және осыдан бір жыл бұрынғы 103,8 мың теңгеге қарағанда – 108,8 мың теңгені құраған.

Атап айтар болсақ, әлемдік дағдарыс пен COVID-19 індеті салдарынан ағымдағы жылы әдеттегіден тыс және күтілгендей қазақстандықтардың табыстары өзгеруінде жайсыз келбет қалыптасқан.

Мәселен, әдетте бірінші тоқсандағы (қаңтар-наурыз) стандартты күнтізбелік төмендеуден кейін сәуірде және одан кейін де табыстар деңгейі жылдың аяғына дейін тұрақты тоқсан сайынғы өсімді көрсетуі тиіс болатын.

Алайда, ағымдағы жылғы сәуір көрсеткіштері наурыздыңдан кем түседі де, ал мамырда кезекті төмендеу орын алған.

Салыстырар болсақ: бытырғы сәуірде 2019 жылғы наурызға қарағанда бірден 6,6%-ға өсім байқалған еді.

Бұдан бұрын, қазақстандықтардың әмияндарын айтарлықтай жұқартып, сатып алу қабілетінің осындай жайсыз құлдырауы тек 2016-жылы дағдарысты жылы байқалған болатын.

Айта кету керек, өмір деңгейінің құлдырауы және табыстардың қысқаруы жағдайларында тұрғын үй мәселесі бұрынғыдан да өткірірек әлеуметтік маңызға ие бола түскен.

Көптеме еліміздің президенті тұрғын үй алуын жана жеңілдеткен «5-10-20» бағдарламасын (операторы Тұрғын үй құрылыс жинақ банкі) енгізді және ТҰҚЖБ негізінде – тұрғын үй құрылысын есептеп, үйлерді есепке алу және бөлуді орталықтандырып жүзеге асыратын «Отбасы банкі» құруды тапсырды.

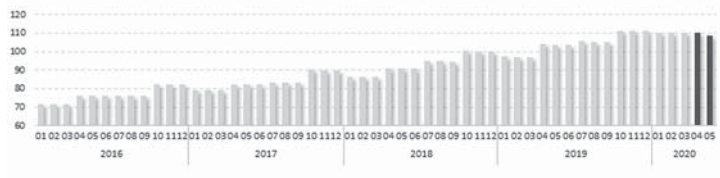
Бұдан басқа мемлекет басшысы 1 шілдеде бастамалық инініне жұмыс істейтін азаматтарға өздерінің зейнетақы қорланымдарын тұрғын үй алуға белгілі бөлігін пайдалана алу мүмкіндігі бойынша ұсыныстар жасауды тапсырды. Үкімет Президент

▶ БЖЗК: ЖАҢА КЕЗЕҢДЕГІ ІС-ҚИМЫЛ

Зейнетақы жинақтарының құрылымы қандай?

БЕКЕТ КӨКЕНАЙҒҮЛ

Халықтың жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстары (мың тг)

Табыстардың нақты өсімі (өткен жылдың тиісті айына %-бен)

ҚР ҰЭМ Статистика комитетінің мәліметтері негізінде

Табыстардың нақты өсімі (өткен жылдың тиісті айына %-бен)

Table with columns: Барлығы, Тоқсанда, Өсімі, Бір жылда, Күнкөріс минималы (наурыз), Күнкөріс минималына табысы. Rows include Kazakhstan and various regions like Akmola, Aktobe, Almaty, etc.

ҚР ҰЭМ Статистика комитетінің мәліметтері негізінде

өкімшілігіне өз ұсыныстарын жолдап та үлгерді (инфографика).

Ағымдағы жылдың бірінші тоқсанында халықтың жан басына шаққандағы атаулы табыстары республика бойынша 110,4 мың теңгені құрды.

Мысалы, халық тығыз қоныстанған Алматы, Жамбыл және Қызылорда облыстарында, сондай-ақ еліміздегі аса ірі мегаполис Шымкент-

те, табыстар 3 күнкөріс минимумына деже алмаған, ал Түркістан облысында – тіпті 2 КМ-ға да жетпейті.

Бұл ретте мына жаңыты да еске сала кеткен жер: орта есеппен алғандағы қазақстандықтардың өмір деңгейінің нақты жағдайы анық көрсететін халықтың медлендик табыстары өткен жылы 47 мың теңгеге жетер-жетпес сомамен құраған.

Екінші жағынан, табыстарының өсімі бойынша орта есеппен тек 3,6 күнкөріс минимумына (КМ) құраған, алайда көптеген аймақтарда мұның арақатынасы әлдеқайда төмен.

Мәселен, халық тығыз қоныстанған Алматы, Жамбыл және Қызылорда облыстарында, сондай-ақ еліміздегі аса ірі мегаполис Шымкент-

те, табыстар 3 күнкөріс минимумына деже алмаған, ал Түркістан облысында – тіпті 2 КМ-ға да жетпейті.

Бұл ретте мына жаңыты да еске сала кеткен жер: орта есеппен алғандағы қазақстандықтардың өмір деңгейінің нақты жағдайы анық көрсететін халықтың медлендик табыстары өткен жылы 47 мың теңгеге жетер-жетпес сомамен құраған.

Келесідегідей сомдағы зейнетақы жинақтарына:

қорланымдары жүйесі бойынша жеңілдетілген бағдарламалар – жеке тұрғын үй-жай ауқымдарының айқын иелері болуына жалғыз нақты мүмкіндік (табиша).

«5-10-20» – отбасының бір мүшесіне табыстары 3,1 КМ-нан аспайтын азаматтарға қолжетімді бағдарлама. Табыстары 2 КМ-нан төмен қазақстандықтар үшін Тұрғын үй құрылыс жинақ банкінің басқа бір жеңілдікті бағдарламасы – «Бақытты отбасы» (мұндағы қарыздың жылдық мөлшерлемесі ежелгіше төмен – бар-жоғы 2%).

Бұдан басқа Тұрғын үй құрылыс жинақ банкінің 1 шілдеден бастап жас отбасылары үшін жылдық мөлшерлемесі алғашқы 2 жылда 6%-дан жеңілдікті және одан кейінгі жылдары – 5% жеңілдікті мөлшерлемелері бойынша несиеге жеке пәтер алуға мүмкіндік беретін «Жас отбасы» жана тұрғын үй бағдарламасын енгізді.

РЕДАКЦИЯДАН: Салыстырмалы түрде айтар болсақ, коммерциялық ипотека бойынша ең төмені мөлшерлемелер ағымдағы жылғы маусымда 14%-дан (мемлекеттік тиімді сыйақы мөлшерлемесі (МТМ) – 15,2%-дан бастап), банктік сектор бойынша орташа мөлшерлемелері – 19,2% (МТМ – 20,4%-дан); одан да зоры, тіпті ежелгіше екінші деңгейлі банкілердің ең төмені ипотекалық мөлшерлемелері 35%-дан (МТМ – 36,9%-дан) бастаптан.

500 мың теңгеге дейін – 5 906 632 адам;

501 мың теңгеден 1 млн теңгеге дейін – 1 590 837 адам;

1 млн теңгеден 3 млн теңгеге дейін – 2 348 114 адам;

3 миллионнан 5 млн теңгеге дейін – 634 188 адам;

5 миллионнан 8 млн теңгеге дейін – 238 931 адам;

8 миллион теңгеден асатын сомаға – 151 900 адам е.

Бұл ретте ерлердің зейнетақы жинақтарының орташа сомасы 1 254 мың теңге, ал әйелдерде – 933 мың теңге.

Алайда бүкіл жинақтаушы зейнетақы жүйесі қолданыста болған кезеңінен бері зейнетақы тұрақты түрде ауырып отыратын адамдардың зейнетақы жинақтары бағалатын болсақ, онда 1998 жылдан бері зейнетақы жарналары ай сайын ауырып отыратын салымшылардың арасында ер азаматтардың жинақтарының орташа сомасы 5,8 млн теңге, ал әйелдерде – 4,4 млн теңге, делген БЖЗК баспасөз қызметінің хабарламасына.

БИЗНЕС&ӨНДІРІС

▶ ИНДУСТРИЯЛАНДЫРУ

Конвейерінен бетон өнімдері «балапандаған» зауыт

▶ 111

Бұл өзі – әлемге танымал, Еуропа, Солтүстік Америка, Азия елдерінде еншілес фирмалары бар бетондық индустрия жабықтары шығаратын немістің ірі машина жасау компаниясы. Сондықтан жергілікті зауыттың өнімдері еуропалық технологиямен, неміс сапасымен жасалған деп нық сеніммен айтуға болады. Күлді елімізде мұндай технология бес-ақ зауыт бары көп нәрсені аңартқандай.

– Зауыттың өзі ерекше, оның өнімдері сапалы. Өндіріс орны жылдан төрт маусымда да тынбастан жұмыс істей алады. Күніне 500 шаршы метр шамасында өрнектас (брусчатка), 2 шақырым поребрик-жиктас, 1,5-2 шақырым жиктас өндіріледі. Өрнектаспен үш түрлі түсі бар. Одан басқа жұл және арналған тас плиталардың және көпір құрылысына қажетті блоктар, барлығы 7 түрлі өнім тұтынушыларға ұсынылады. Сұраныс болса, зауыттың құаттылығына сөз жок. Біз өз өнімдерімізге күм емес, қиыршықтас қосамыз. Ол бетон өнімдерінің сапасын арттырады, төзімділігін нығайтады. Жалпы бетон өнімдерінің «өмір сүру» жасы үш жыл болса, неміс технологиялы оралдық кәсіпорынның өнімдерінің пайдалану мерзімі 25 жыл кепілдік беріледі. Асфальтка

қарағанда тактатас төсеу арзанға шығады әрі күнге қызбайды, сол себепті пайдалану мерзімі ұзақ, – делі зауыт директоры Сержан Биханов.

Директордың айтуынша, немістің технологиясымен жасалған жиктас өрте технологиялы өнімдермен салыстырғанда сапалы. Сондықтан аталмыш кәсіпорынның өнімін пайдалану бюджет қаржысын үнемдеуге көмектеседі. Сонымен қатар шаһардың шағын көшелеріне осы зауытта өндірілген жол плиталарын төсеудің артықшылығы айқын.

Өйткені әдетте төселетін асфальтты қабатын салыстырғанда, мұндай сапалы плиталар ұзақ мерзімге мұрты бұзымай, сапалы күйінде сақталады. Шаһардағы Абай, Жеңіс алаңдарына, Запқан кентіндегі саябаққа, облыстық мәслихат ғимараты адына зауыттың өрнектас төселген. Орал – Саратов күре жолы бойына жергілікті зауыттың конвейерінен шыққан жиктас қатылған. Сонымен қатар «Hess-Orals» ЖШС-ның бетон өнімдерін тұрақты тұтынушылар іргелес Ақтөбе, Атырау және Қостанай облыстарында баршылық.

Құрылыс материалдарының сапасына мән беретін жеке тұлғалар да материал алу үшін ат басын арнайы зауытқа бұрады. Тапсырыстардың толастамауынан коронавирус пандемиясына байланысты жарияланған карантиндік режим жағдайында өндіріс орнының жұмысы мүлдем тоқтамады. Дегенмен Ираннан келетін шикізаттың бірі – ақ түсті цементті тасымалдауға тыйым салынғаны түрлі-түсті өрнектас шығаруға өз әсерін тигізгені анық. Өнім өндіруде негізінен отандық материал қолданылады.

Өндіріс ошағы толықтай аутоматтандырылған, барлық жұмыс үдерісі компьютермен басқарылады. Өндіріс цехындағылар екі ауысыммен жұмыс істейді. Бір ауысымда 8 алам болады. Кәсіпорын 24 адамды тұрақты жұмыспен қамтып отыр. Конвейерінен дымқыл бетон өнімдері «балапандап» жатқан машинаға екі оператор басшылық етеді, өзгесі өнімнің сапасын қарапайы және лайын өнімді әрі қарай келтіруге әкеледі. Дымқыл блоктар инфрақұрылым суауының көмегімен арнайы жабықталған бөлек орында келтіріледі.

– Жұмысымыз ырғақты. Жұмысшылар жасалған жұмыс ауқымына сәй жақалы алады. Жаман емес, – делі Сержан Биханов.

Орал қаласы

▶ БЕРЕКЕ: АГРОКЕШЕН

Жер-ана төсінен ырызық тапқан «Клад»

Орал қаласына қарасты Серебряково ауылындағы «Клад» шаруа қожалығы жырға жылы жуық уақыттан бері көкөніс өсірумен айналысады. Отбасылық бизнестің басшысы Марина Кладчикова шаруашылықты атауы өздерінің тегімен аталғанын айтады.

ГУЛБАРШЫН ӨЖІГЕРЕЕВА

«Поликарбанатты және пленкалы жеті жылыжайда қияр, қызанақ, тәтті бұрыш, кәді өсіреміз. Қандай көкөніске сұраныс бар, соны өсіруге ұмтыламыз. Биыл жылыжай жағдайында наурыз айының ортасында қияр, маусымда айында қызанақ пісті. Желтоқсан айында жылдың соңы өнімін, қиярды жинаймыз. Жылжайлар аумағы 1100 шаршы метрді құрайды», – делі Марина Кладчикова.

Қазіргі уақытта қожалықта 9 шетел жұмысшысы, 3 жергілікті тұрғын және отбасындағы 3 адам жұмыс істейді. Өзбекстанан келген жұмысшылардың айлық жалмақысы уақытталы аударылып тұрады. Олар тұрғылықты жері бойынша тіркеуден өткен және заңды түрде жұмыс істеуге барлық жағдай жасалған.

Шаруа қожалығының жетекшісі коронавирустің байланысты өнім өткізуде ең-пәл кедергілерін айтты. Оралда бағарлар жабық болғанымен, шағын сауда орындарына өнімдерін апарып, өткізуде. Іргедегі Орал – Атырау күре жолы арқылы әрлі-берлі ағылған көліктер жол жиегіндегі «Кладтың» кешеніне соқпай кетпейді. Атырау, Ақтөбе қалаларынан серебриковтық экологиялық таза әрі табиғи дәуремді өнімдерді арнайы ат басын бұрып алып кетушілер аз емес. Оралдықтар да тапсырыс беріп, алдыртты отырады. Қазіргі уақытта мұнда қызды қызанақтың келісі 280 тенге, қызғат қызанақ – 320 тенге, тәтті бұрыш – 900 тенге, қияр – 150 тенге, алма – 200 тенге. Қияр бағасы күн сайын құбылып тұрады. Қазір қиярды қызыл тұлдан, дайындау жұмыстары басталуына орай баға өсе түспек.

Шаруашылыққа қарасты жер учаскесі 13,8 гектарды құрайды. Биыл бақшалық

жерге қырыққабат, қызылша, сәбіз егілді. Өткен жылы 10,2 га алқаптың әр гектарынан 72,6 центнерден орташа өнімділікпен 76,2 тонна көкөніс жиналған. Былтыр жылыжайдан 127 тоннаға жуық өнім алынды. «Клад» шаруа қожалығы жылдан-жылға бақша алқабын ұлғайтып келеді. Бүгінде оның жалпы ауданы 11418,4 шаршы метрді құрап отыр. Осыдан бес жыл бұрын балтамен отынға бұтарланған бұрынғы серебриковтық бақтың орнына алма бақ салды. 14 жүк көлігі толы қокыс шығарып, Орынбор облысындағы питомниктен 800 түп алма ағашының көшетін әкеліп, отырғызды. Бүгінде «кладтықтар» 2,1 гектар аумақтағы алма бақтан тұрғындарды өз өнімдерімен

Татьяна СУМКИНА, Круглоозерное кенті әкімінің орынбасары:

– Орал қаласының Круглоозерное ауылына қарасты аумақта 24 шаруа қожалығы жұмыс істейді. Олардың көпшілігі көкөніс, егін өсірумен айналысады. Сондықтан тұрғындар жылдың төрт маусымында көкөністен, жемістен, бақша бағыдарынан тамашалық көрмейді. Шаруашылықтар жергілікті салықты, сырттан келушілерді жұмыспен қамтиды. Қазіргі уақытта 300-дің шамасында сырттан келушілер, 40 жергілікті тұрғын осы шаруашылықтарда еңбек етіп, нақарақшы тауап жұр. Бес шаруа қожалығы жылыжай шаруашылығымен айналысады. Шаруашылықтар түрлі мемлекеттік бағарламаларды ізгілігін көреді. Арзандатылған жанар-жағармаймен, тыйнақшымтармен қамтылады. Бүгінде әлемдік жайлаған коронавирустің жағдайында қайырымдылық шараларына белсене қатысып, мұқтаж және қобаламалы отбасыларға, зейнеткерлерге қолдау көрсетіп, азаматтық ұстанымдарын көрсетіп жүрген біздің круглоозерныйлық кәсіпкерлерге алғыс айтамыз.

Алтыбек НУРСУЛТАНОВ, Орал қалалық кәсіпкерлік және ауыл шаруашылығы бөлімінің сектор меңгерушісі:

– Орал қаласы бойынша 10 шақты шаруашылық көкөніс, бақша бағыдарын өсірумен шұғылданады. Олар өз өнімдерімен тек Орал шаһарын ғана емес, аудан-ауылдарды, іргелес облыстарды да қамтиды. Өткен жылы шаруаларға зиянкестермен күрес шараларына қажетті қаржы бөлінді. Сонымен қатар облыстық ауыл шаруашылығы басқармасы арқылы бақшаларда зиянкестерге қарсы өңдеуді өткізуге мемлекеттік қолдау көрсетілді. Биыл жұмыспен қамту орталықтарының көмегімен 50 шақты адам жылыжайларға жұмысқа орналасты. Көкөніс өсірушілер ауыл шаруашылығы жәрмеңкелеріне тұрақты қатысады, өз өнімдерін өздері өткізеді.

камтып отыр. Бақта алмамен қатар аз да болса жүзім, алмұрт өсіріледі. «Бақша өнімдерін келесі жылдың көктеміне дейін

сақтау үшін екі көкөніс сақтайтын қойма салып алыдық. Осының арқасында қырыққабақты, сәбізді, қызылшаны оралдықтарға қыстай

қолжетімді бағаға ұсынамыз. Ауыл шаруашылығы тауарларының кенейтілген жәрмеңкесіне белсене қатысып келеміз. Климатты күрт құбылмалы біздің өңірде көкөністі тұрақты өсіре алмайсыз. Сондықтан егістік алқабымыз тамшылата суару әдісімен суарылады. Сондықтан өнімді мол аламыз. Біздің өнімдеріміз экологиялық жағынан таза. Тұтынушыларымыз даладағы алқапқа келіп, қажет өнімді сапты алып жатады. Қазіргі карантин жағдайында оралдықтар қысқа дайындалып, банка жабу үшін қызанақ пен қиярға ұялы телефон арқылы тапсырыс береді. Енебіміздің жұрттың қажетіне қарағаны қуантатын. Сондықтан бар тапқан-қапқанымызды техника алуға, сапалы тұқым алуға жұмсаймыз», – делі Марина Юрьевна.

Марина Кладчикованың айтуынша, шаруашылықтың «Клад» деп аталуы тегін емес, өйткені облыстың жұбайы, ұлы мен қызы, бәрі де жер жырттып, армашон жұлып, Жер-ананың қойнынан «қазаны», ырыс-берекен тапты. Бағысты өзілерінің сүйікті ісімен шұғылданып, содан жан рақатын көріп жүр. Олардың маңдай терін тамшылата жүріп өсірген сапалы әрі табиғи өнімдері тұтынушылардың сеніміне ие.

Батыс Қазақстан облысы

НАРЫҚ ЖАҢАЛЫҚТАРЫ

▶ ЭКОЛОГИЯ: КЕЛІСІМ

ОҢ НӘТИЖЕЛЕР КӨРСЕТУІ ТИІС

«ҚазТрансГазӨнімдері» ЖШС және «КТЖ» ҰК АҚ тепловоздарға сұйытылған газды қолдану туралы келісімге қол қойды.

«ҚазТрансГаз» АҚ еншілес компаниясы «ҚазТрансГаз Өнімдері» ЖШС және «Қазақстан темір жолы» ҰК АҚ арасында «Табиғи газды мотор отыны ретінде пайдалану аясын кеңейту жөніндегі 2019-2022 жылдарға арналған іс-шаралар жоспарын бекіту туралы» үкімет қаулысына сәйкес, газды-дизельді қозғалтқыштар бар тепловоздарға сұйытылған табиғи газды қолдану саласындағы ынтымақтастық туралы келісім жасалды.

Құжат сұйытылған табиғи газды дизельді қозғалтқыш бар тепловоздарға қолдану, сынақтар өткізу және оны жеткізу орындарын айқындау жұмыстарын енгізу жоспарын әзірлеу мен іске асыруға бағытталған шаралар кешенін қамтиды. Келісімді іске асыру шеңберінде өзара ақпарат, идеялар мен ұсыныс-пікірлер алмасу үшін жұмыс тобы құрылды, деп хабарлайды компанияның баспасөз қызметі.

«Қазақстан темір жолы» ҰК АҚ бас инженері Батыр Қотырғалиев компания әрқес жұмыста уақыт талабына сәй озық технологияларды қолдануға ұмтылатынын және сенімді серіктестермен ынтымақтастықты жолға қатынып айтты. Сұйытылған газ, бұл үнемді, ең бағысты экологиялық отын және оны тепловоздарға қолдану тек қана оң нәтижелер көрсетуі тиіс.

«ҚазТрансГаз» АҚ елдік көлік секторын жаңғырту және оны дизельді отыннан табиғи газға ауыстыру бағытында ауқымды жұмыс атқарып отыр. Бүгінде Алматы, Талдықорған, Шымкент, Түркістан, Тараз, Қызылорда, Ақтөбе және Атырау қалалары әкімдіктерімен муниципалдық техниканы және автобус парктарын экологиялық отынға ауыстыру туралы келісімдер жасалды. Сонымен қатар, елдің негізгі автомагистралдарында газ толтыратын компрессорлық станциялар, өңірлік автокөліктің жанар-жағармай станциялары желілерін кеңейту жобалары, шағын зауыттарда сұйытылған табиғи газ өндіру жөніндегі инновациялық жобалар қарастырылып, іске асырылауда.

▶ ӨНДІРІС: ҚАРЖЫЛАНДЫРУ

НЕСИЕЛЕУДІҢ ЖАЛПЫ ЖЕЛПІСІН ҰЛҒАЙТТЫ

ВТБ тобы Атыналас компаниялар тобына қаржыландыруды екінші кезеңін ашты.

ВТБ тобы «Атыналас АҚ» АҚ құрамына кіретін компаниялар тобына көлемі 640 000 000 еуроға дейінгі сомаға қаржыландырудың 2-ші кезеңін ашып, несиелеудің жалпы желісін 1 100 000 000 еуроға дейін ұлғайтты.

Қаржыландыру «Атыналас» тобына жаңа кәсіпорындар салу және активтер базасын кеңейту, яғни бизнесті дамытуды қолдау үшін беріледі. Атап айтқанда, бұл қаражат «Қазақалтын ТМК» АҚ активтерін «Атыналас АҚ» АҚ-мен шоғырландыруда аяқтау, жылына 5 миллион тонна көн өндіретін «Мизек» жобасын іске асыру, 2021 жылдан бастап жылына 500 000 унцидан астам алтын өндіру және ұлғайту, компанияның борынштық портфелін оңтайландыру, сондай-ақ күрделі құрылыс және өндірістік құаттар мен шикізат базасын ұлғайтуға бағытталған бірқатар бағдарламаларды іске асыруға жұмсалатын болады. «Дамуға қатысты жоспарларымызды жүзеге асыруға қолғабыс көрсететін былтыр басталған ВТБ-мен ынтымақтастығымыз қарқынды дамып келе жатқанына қуаныштымыз. Осы жоспарларды іске асыру тау-кен индустриясының ерекшеліктерін жақсы түсінетін және қажетті банк қызметтерін барлық спектрін қамтуға қабілетті қаржы секторы тәжірибелі серіктесінің болуына талап етеді. Несиелеудің 2-ші кезеңінің ашылуы осындай ынтымақтастықтың көрінісі болып табылады және біз үшін қол жеткен жетістіктерді нығайтып отырып, жаңа көңілдерге жол ашад», – деп атап өтті «Атыналас АҚ» АҚ директоры кенесінің төрағасы Владимир Жұманбаев.

«Атыналас АҚ» АҚ президенті – басқарма төрағасы Дияр Қанашев «Мизек» жобасы Атыналасның географиялық қатысу ауқымын еліміздің Ақмола, Шығыс Қазақстан, Жамбыл және Қарағанды облыстарына дейін кеңейтетінін атап өтті. «ВТБ-мен ынтымақтастық біздің компанияға өз бизнесін дамытуға ғана емес, Қазақстан экономикасының жалпы дамуына жаңа жұмыс орындарын құра отырып, салық аударымдарын ұлғайту және аймақтың дамуына ықпал ету арқылы үлес қосуға мүмкіндік береді. COVID-19 пандемиясынан туындаған жандық экономикалық тоқырау кезіндегі бұл ерекше маңызды және біз серіктесімізге көрсетілген сенім мен ел экономикасын дамытуға өзіндік үлес қосуға мүмкіндік бергені үшін алғыс білдіреміз», – делі Дияр Қанашев.

Өз кезегінде Орталық Азиядағы операциялардың жетекшісі, ВТБ-ның аға вице-президенті Айдар Қалиев: «ВТБ және «Атыналас» компаниялар тобын бұрыннан қалыптастырған серіктестік қарым-қатынасы байланыстырады және біз серіктесіміздің бизнесін одан әрі дамытуға қатысуға қуаныштымыз. ВТБ тау-кен өндіру саласының бірқатар жетекші кәсіпорындарымен жұмыс істейді. Сондықтан нарықтың осы секторындағы сараптамалық «Атыналас» компаниялар тобының стратегиялық максаттары мен инвестициялық бағдарламаларын іске асырудағы табысты жалғастыруына мүмкіндік беретініне сенімдіміз», – деп атап өтті.

Рымтай САҒЫНБЕКОВА

БИЗНЕС & ҚАРЖЫ

ШОЛУШЫ БАҒАНЫ

Жетпісбай
БЕКБОЛАТУЛЫ,
аз-Фараби
атындағы ҚазҰУ
профессоры

e-mail:
Zhelshiba.Bekbolatuly@kaznu.kz

Еңбек нарығын көп өзгеріс күтіп тұр

Кезінде айлардан жел есіп, бөсекке бәсі жүрген, алпауыт салалармен тайталаста тегерін танытқан өндіріш күштер уақыт дегеніне төзіп, замана ырқына көнгенін көзіміз көріп келеді. Айдағаны акбозат, ысқырығы жер жарған арбақештер өткен ғасырдың басында Нью-Йорк көшелерінде оғалдан қозғалатын көлік-автомашина жүргізушілеріне ағысын орын берді. Арбақештермен қатар жылқы баптайтын, атқора тазалайтын мыңдаған қаймана жұрт жүген ұстап кетпей, өзге кәсіптің тұтқасына не болып, керексіз еңбек жайған жана нарықтан нәпақасын тапты.

Өміршен өнертабыстар мен соны технологиялар сыны мен сипатын күн санап өзгертіп жатқан экономика салалары бүгіндері бұдан ғасырдан астам бұрын Нью-Йорк арбақештері бастан кешірген кепке кез келіп отыр десем, қызыл сөз қумаспын. Ақпарат пен кәсіпкерліктің өндіріс күшке айналуы, цифрландыру арқылы адамзат өркениеттің тың тәжірибелерін аттанғанын, әлем жұрттылығы алдына тарих тағы да тосын сауылын тартты. Пандемия қоғам тіршілігіне, өндіріске, қызмет түрлері мен жұмыс орындарына деген дәстүрлі көзқарасты түбейтпей өзгертті. Осы арада орналы ой мен пайымды пікірге көптен құлақ түріп келе жатқан Мемлекет басшысының сындарлы кезеңде халыққа үн қатып, «Жаңа жағдайдағы Қазақстан: іс-қимыл кезеңі» атты Жолдау қабылдап, дәуір сурығына желден жауап берген еді ертенге деген жауапкершіліктің кешені көрінісі деп қабылдауымыз керек. «Еліміздің бақытты әрі жарқын келешегі ар азаматтың қажырлы қызметіне байланыстылығына» баса көңіл бөлінген құжатта өзге мәселелермен қатар еңбек ресурстарын ұтымды пайдаланып, адам капиталын дамытуға баса назар аударылған. «Іс тегінің қадр шешеді» деген қанатты сөзден туындайтын тұжырымдар Жолдаудың әр тарауында жана мазмұнына не болып, болашақ іс-қимыл бағдарламасы ретінде көрініс тапқан.

Жолдауда айқын айтылғандықтан, біз төл тарихымызда тағдырдың түрлі сынынан әрдайым сүрінбей өттік. Қазақстан тәуелсіздік жылдары әлеуметтік-экономикалық дамуға айтарлықтай ілгерілерге қол жеткізіп, табыс отаршадан жоғары деңгейдегі елдер тобына кірді. Мұндай орнықты өсу келеділік деңгейін ендіру төмендетуде, тұрғындардың біршама бөлігін анағұрлым нәтижелі жұмыс орындарымен қамтамасыз етуге, адамдардың әл-ауқатын жақсартуға, еңбек өнімділігінің артуына және жұмыссыздар мен нәтижесіз еңбектен айналысатын адамдардың, әсіресе, ауылдық жерлердегі санын азайтуға мүмкіндік берді. Алайда, өңірлер арасында экономикалық және өндірістік бағыты, түрме деңгейі, мемлекеттік қызмет сапасы жағынан айырмалықтар бар. «Сондықтан аумақтық даму жолында әр өңірдің бөсексіз артықшылықтары ескеріліп, еліміздің өңірлері мен өңірістік-шығыс аймағының өнеркәсіптік әлеуетін барынша пайдалану керектігі аяқталып отыр», делінген Жолдауда. Өйткені, өсі өңірлерде еліміздің еңбек ресурстарын жартысы шоғырландыра. Сапалы жұмыс орындары бұл аймақтарды дамыту үшін өте өзекті.

Енді құжаттағы осы тұжырымға статистика деректері арқылы аз-кем түсінік бере кетейің. Тіпте тиек етіліп отырған ахуалға өңірлік сәйкессіздік пен демографиялық теңгерімсіздік әсер етіп отыр. Мәселен, бұдан төрт жыл бұрынғы мәліметтерде солтүстік өңірлер тұрғындарының саны 2 946 мың адамды құраса, екі жылдан соң ол 2 934 мың адам болған, яғни 12 мың адамға қысқарған. Ал өңістік өңірлерде халықтың саны 186 мың адамға, яғни есепті мерзімде 6 564 мың адамнан 6 750 мың адамға дейін өскен. Бұл ретте солтүстік өңірлердің барлық тұрғындарымен салыстырғанда 15 жастан кіші тұрғындардың үлесі орта есеппен 19 пайызды, ал өңістік өңірлерде орта есеппен 34 пайызды құраған. Ұлттық сарапшылар жүргізген болжамды бағалауға сәйкес еліміздегі тұрғындардың саны 2050 жылға қарай 24,5 млн. адамға жетеді. Бұл ретте ағымдағы үрдістер сақталғанда солтүстік өңірлердің тұрғындары 0,9 млн. адамға азайып, ал өңістік өңірлердегі тұрғындардың саны 5,3 млн. адамға өсетін деп күтілуде. Өңістік өңірлерде халықтың орналасу тығыздығы солтүстіктен төрт есеге артық болған. Сондықтан жұмыс күші артық өңірлерден жұмыс күші тапшы өңірлерге азаматтардың еркі түр қоныс аударуына жәрдемдесу арқылы еңбек ресурстарының аумақтық үйлестірілуін ынталандыру бойынша Жолдауда сәйкес шаралар қабылдау арқылы еліміздің еңбек нарығын үйлестірілді дамытуға қол жеткізе аламыз. Әлемдік тәжірибе сондай-ақ еңбек нарығындағы түпкілерді шешу үшін жұмыспен қамтуға жәрдемдесуінен еңбек ресурстарын дамыту, жұмыс күшіне сұранысты арттыру, еңбек нарығы институттарының қызметін жетілдіру, сондай-ақ кәсіпкерлікті дамыту сияқты белсенді шаралар пайдаланылады. Мұның өзі экономикалық тұрғыдан еңбек өнімділігі мен жалпақтығын өсуін нысанаға ала, әлеуметтік тұрғыдан жұмыссыздықты қысқартуға, еңбек белсенділігін өсуіне және адам әлеуетті дамытуға көзделді. Жолдауда айтылғандай, «өртарапандырылған және технологияға негізделген экономика құру – жай қажеттілік ғана емес». Осы ретте ақпараттық экономиканы талпаптарын ескере отырып, жұмыс күшінің дағдылары мен біліктіліктеріне жана талаптар қойылатынын атап өтуіміз керек. Экономиканы суранысқа не қадірлерін қамтамасыз етіп, еңбеккерлердің қызмет түрін ауыстыруға мүмкіндік беру, сонымен қатар, еңбек ресурстарын жана экономиканың қажеттіліктеріне бейімдеу қажет болады. Технологиялық жаңғыру еңбек нарығындағы көп өзгеріске алып келеді, біз оған дайын болуымыз керек.

ӨНЕРКӘСІП

Көмір көлемді өндірілуде

Елімізде жыл басынан бері 72 миллион тонна тас көмір, лигнит пен көмір концентраты – бір жыл бұрын қанша болса, іс жүзінде сонша өндірілген. Өнімнің зағатты көрінісіндегі экспорт өткен жеті айдың қорытындысында азғантай ғана, бар-жоғы 3%-ға төмендеген, бірақ ақшаға шаққанда бірден 27%-ға құлдырап кетіпті, деп жазады Energyrom.kz сайты.

ИСА КАМБАР

2020 жылдың қаңтар-тамызында 71,7 млн тонна тас көмір өндірілген, бұл қонар көмір мен көмір концентратын қоса есептегенде мұнан бір жыл бұрынғыдан 0,3% аз. Ақшаға шаққанда көмір өндіру көлемі 211,5 млрд тт құраған.

Өткен жылдың қаңтар-тамызында 71,9 млн тонна көмір өндірілгені, бұл да кейінгі жылдың көрсеткіштеріне қарағанда – 2,3% кем түскен. Жалпы алғанда, 2019 жылдың қаңтар-желтоқсанда елімізде 115,4 млн тонна көмір өндірілген, кейінгі жылмен салыстырғанда 2% кем.

2-инфографика
Лигнит пен көмір концентратын қоса есептегенде, тас көмір өндіру. 2020 ж. қаңтар-тамыз \ млн тонна

Барлығы	71,7	71,9	-0,3%
Тас көмір	66,4	66,1	0,4%
Кокстеген тас көмір	7,1	6,7	6,7%
Энергетикалық тас көмір	7,9	54,0	-85,3%
Басқа да тас көмір	5,0	5,4	-8,8%
Лигнит (қонар көмір)	2,7	3,0	-10,4%
Көмір концентраты	2,7	2,9	-5,2%

3-инфографика
Лигнит пен көмір концентратын қоса есептегенде, тас көмір өндіру. 2020 ж. қаңтар-тамыз \ млн тонна

	2020/08	2019/08	Жылдық өсім
Қазақстан	71,7	71,9	-0,3%
Павлодар	42,8	43,3	-1,2%
Қарағанды	24,4	23,9	2,4%
Шығыс Қазақстан	4,4	4,6	-3,4%
Жамбыл	0,84	0,2	+73,7%
Алматы	0,03	0,03	9,8%
Ақмола	0,001	-	-
Қостанай	-	0,0001	-

КР ИИДМ мәліметтері бойынша ағымдағы жылда өндіріс көлемі 107 миллион тоннаға дейін артырдым. Мұның басым бөлігі ішкі нарыққа жұмсалды.

2019 бен 2018 жылдардың қаңтар-желтоқсанға дейінгі шұғыл мәліметтермен салыстырғанда (1-инфографика).

Жыл басынан бері 66,4 млн тонна тас көмір өндірілген, бытырмен салыстырғанда – 0,4% қысқарған. Соның ішінде кокстенген көмір өндіру 7,1 млн тонна, бір жылда 6,7%-ға арта отырып, өндірілген; энергетикалық көмір бірден 6,8 есе қысқарып – 7,9 млн тонна өндіріліпті.

Қонар көмір (лигнит) өндірісі 10,4%-ға, 2,7 млн тоннаға дейін қысқарған. Көмір концентратын өндіру де 5,2%-ға – 2,7 млн тоннаға дейін төмендеп кеткен (2-инфографика).

4-инфографика
Экспорт. Тас көмір, брикеттер, шекемтастар мен тас көмірден алынған соған ұқсас қатты отын түрлері. 2020 ж. қаңтар-шілде

	2020		2019		Жылдық өсім	
	мың тн	млн АҚШ долл	мың тн	млн АҚШ долл	мың тн	млн АҚШ долл
Барлығы	12 407,6	199 270,0	12 813,0	262 866,0	-3,2%	-26,5%
ТМД елдері	12 235,5	174 511,1	11 689,8	199 727,5	6,7%	-12,6%
Ресей	10 954,0	166 969,8	10 878,1	117 484,1	0,7%	-9,7%
Украина	489,0	47 683,4	431,3	75 345,41	13,4%	-36,7%
Қырғызстан	382,8	10 505,5	239,1	4 002,46	63,0%	162,4%
Беларусь	340,5	8 905,6	116,1	2 197,8	188,4%	305,2%
Өзбекстан	65,3	1 350,9	23,9	487,7	180,5%	86,4%
Әлемнің басқа да елдері	174,1	18 758,9	1 123,3	63 138,5	-84,5%	-70,3%
Қытай	157,1	18 109,5	2,7	396,2	5649,6%	6471,0%
Польша	9,4	256,7	9,9	287,0	-5,8%	-10,6%
Грекия	3,3	275,6	-	-	-	-
Бразилия	6,5	121,0	1 130,6	62 455,2	-99,6%	-99,8%

Еліміздегі маңызды өндіруші аймақтар – Павлодар мен Қарағанды облыстары енісіне – барлық өндіріс көлемінің 93,7% ы тиесілі екен. Павлодар облысында бір жыл бұрынғыдан 1,2%-ға аз, 42,8 млн тонна көмір өндіріліпті; Қарағанды – 24,4 млн тонна көмір, бір жылда плюс 2,4%-ға артықшылықпен, өндірілген. Аталған аймақтарда «Майкөбен-Вест» ЖШС, «Боғатыр Көмір» ЖШС, «Ангренсор Энерго» ЖШС

СЫРТҚЫ ФАКТОР

18-25 қыркүйек аралығындағы жекелеген дамушы елдердің валюталары бойынша шолу*

Сауда-саттықтың қорытындысы бойынша 25 қыркүйекте теңгенің нарықтық бағамы бір аптада 1,3%-ға (420,76-дан) өсіріп, бір АҚШ доллары үшін 426,32 теңге деңгейінде қалыптасты.

Сыртқы валюта нарығында 2020 жылғы 18-25 қыркүйек аралығындағы кезеңде бірқатар маңызды оқиғалар орын алды. АҚШ ФРЖ басышы фискалдык ынталандыру қажеттілігін атап көрсетті. ФРБ басышы Чикаго Чарльз Эванс қолданыстағы монетарлық саясат шеңберінде орташа инфляция 2%-ға жеткенше ФРЖ нәтижелі емес екендігін білдірді. Ұлыбританияның премьер-министрі Борис Джонсон барлар мен мейрамханалардың жұмыс уақытына, сондай-ақ адамдардың бір жерге көп жиналуына шек қою түрінде шектеу шараларын енгізуді жариялады. Дамушы нарықтардың валюталары коронавируспен ауырған адамдар санының көбеюі, жаһандық тәуекелді қабылдау және АҚШ долларының нығайтуы туралы хабарламалар аясында өсіреді. Дамушы елдер валюталарының** АҚШ долларына қатысты

бағамдарының серпіні төмендеуді қалыптасты:

- Үнді рупиясы инвесторлардың тәуекел дәрежесінің төмендеуі және әлемдік экономиканың өсуіне қатысты белгісіздіктің сақталуы аясында 0,2%-ға (73,46-дан 73,61-ге дейін) өсіреді. Үндістан Парламенті инвестициялар тартуға және бизнес жүргізуді жеңілдетуге бағытталған заңдардың жобаларын мақұлдады;
  - Индонезия рупиясы астанда коронавирустың таралуының жалғасуына байланысты жүріп-тұруға қойылған қатаң шектеулерді азартуы аясында 0,9%-ға (14 735-тен 14 873-ке дейін) өсіреді;
    - Түрік лирасы 1,3%-ға (7,56-дан 7,66-ға дейін) өсіреді. ОБ Ұлттық валютаны тұрақтандыру үшін негізгі мөлшерлемесін 8,25%-дан 10,25%-ға дейін көтерді;
      - Бразилия реалы инфляция қарқынның уақытша болуына байланысты реттеушінің мөлшерлемелерді төмен деңгейде сақтап қалуға дайын екендігі туралы белгілері аясында 3,2%-ға (5,39-дан 5,56-ға) өсіреді;
        - Ресей рублі геосаяси тәуекелдердің күшеюі аясында 3,3%-ға (75,62-ден 78,15-ке дейін) өсіреді;
          - Оңтүстік Африка ранды Еуропада коронавируспен ауру жағдайларының артуына байланысты тәуекел-сентименттің төмендеуі аясында 4,9%-ға (16,33-тен 17,13-ке дейін) өсіреді;
            - Мексика песосы ОБ-ның мөлшерлемесін 4,25%-ға дейін 25 б.т. азайту туралы шешімі аясында 5,7%-ға (21,13-тен 22,34-ке дейін) өсіреді.

(Павлодар облысы), Еуразиялық топ құрамына кіретін «Шұбаркөл көмір» АҚ (Қарағанды облысы) сияқты саланың осындай алыптары жұмыс істейді (3-инфографика).

КР Статистика комитетінің мәліметтері бойынша, жеті айдың қорытындысында Қазақстан 12,4 млн тонна көмір экспортқа шығарған, бұл 2019 жылдың қаңтар-шілдегіне қарағанда – 3,2%-ға аз. Ақшалай көрінісінде экспорт бірден 26,5%-ға қысқарып, 193,3 млн АҚШ долларын құрапты. Қазақстандық көмірдің барлық ағымы іс жүзінде ТМД елдеріне жөнелтіледі: 12,2 млн тонна. Ақшаға шаққанда ТМД елдеріне экспорт, бұлттыра қарағанда 12,6%-ға аз – 174,5 млн АҚШ долларын құрапты. Негізгі импорттаушы Ресей екен.

Әлемнің басқа елдеріне бұлттыра қарағанда 6,5 есе аз – тек 174,1 мың тонна ғана жөнелтілген. Ақшалай көріністе экспорт 3,4 есе, 18,8 млн АҚШ долларына дейін құлдырапты.

Дегенмен, КР ИИДМ қыркүйек айының ортасында жария еткен есептемесінде көмір өнеркәсібі

4-инфографика
Экспорт. Тас көмір, брикеттер, шекемтастар мен тас көмірден алынған соған ұқсас қатты отын түрлері. 2020 ж. қаңтар-шілде

	2020		2019		Жылдық өсім	
	мың тн	млн АҚШ долл	мың тн	млн АҚШ долл	мың тн	млн АҚШ долл
Барлығы	12 407,6	199 270,0	12 813,0	262 866,0	-3,2%	-26,5%
ТМД елдері	12 235,5	174 511,1	11 689,8	199 727,5	6,7%	-12,6%
Ресей	10 954,0	166 969,8	10 878,1	117 484,1	0,7%	-9,7%
Украина	489,0	47 683,4	431,3	75 345,41	13,4%	-36,7%
Қырғызстан	382,8	10 505,5	239,1	4 002,46	63,0%	162,4%
Беларусь	340,5	8 905,6	116,1	2 197,8	188,4%	305,2%
Өзбекстан	65,3	1 350,9	23,9	487,7	180,5%	86,4%
Әлемнің басқа да елдері	174,1	18 758,9	1 123,3	63 138,5	-84,5%	-70,3%
Қытай	157,1	18 109,5	2,7	396,2	5649,6%	6471,0%
Польша	9,4	256,7	9,9	287,0	-5,8%	-10,6%
Грекия	3,3	275,6	-	-	-	-
Бразилия	6,5	121,0	1 130,6	62 455,2	-99,6%	-99,8%

* шолуды Қазақстан Республикасының Ұлттық банкі ашық дереккөздерінде негізінде атап айтылмайды;
** АҚШ долларына қарағанда көлемі жағынан неғұрлым көп сапалы дамушы елдердің валюталары.

БИЗНЕС&ҚОҒАМ

↳ PATH TO SOCIAL HARMONY

Kazakhstan: from multiethnic tolerance to intercultural understanding

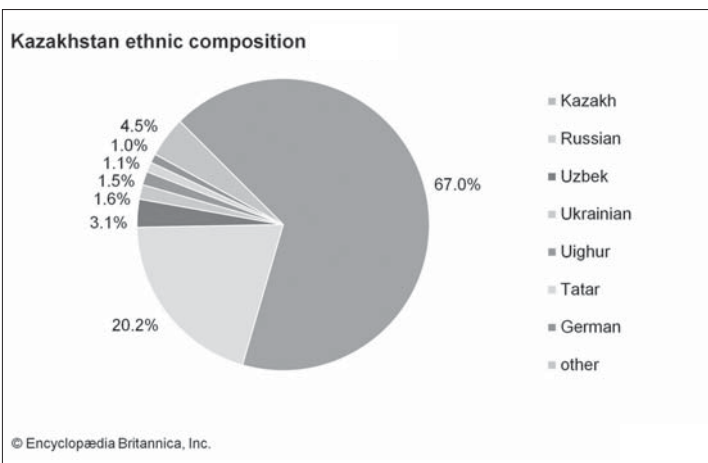
There are a number of paradoxical things in the public life of Kazakhstan today. One of them is that the advocates for the interests of both the Russian-speaking and Kazakh-speaking populations seem to be quite sure that their relevant language rights are being infringed upon. So which side is the fairest? Well, let's get an outside opinion.

DANISH AZIM

Business-gazeta.ru, in an article by Azat Akhunov, an Uzbek author, entitled 'А учить не думали?': 'Узбекистан в языковом вопросе использует опыт Украины и Прибалтики' — 'Didn't you think about learning?': 'Uzbekistan uses the experience of Ukraine and the Baltic states in the 'language issue', said: 'The Uzbeks never forgot their native language and culture, yet the assimilation process (of minorities) went on and on one way or another, and the role of the Russian language had been progressively growing. Of course, the situation was completely different than, say, that of Kazakhstan, which became almost completely Russified - the Russian language is still in first place up there'.

But this is not a solution to language disputes in our republic either. Each party sees and judges the situation very parochial. But who's right? It is not a simple question. There is a lot to think about.

Even the most unbiased observer, having heard arguments by both sides, cannot but conclude that it is barely possible to find truth for them both. It just means that there's a different kind of right. Why does it happen like that? And then who is in the advantageous position? Before trying to find answers to such questions, let's take a close look at these arguments so as to clarify the matter. Indeed, the

themselves masters of the situation in today's Kazakhstan: they live a full and inclusive life, whereas we feel ourselves as if being planted amongst strangers, like uninvited guests at someone else's party.

We don't think so, activists of the Russian and Slavic communities argue, if the heavenly conditions have been created for the Russian-speaking people in Kazakhstan, why have so many of them left the country in a matter of a few decades?! According to the 1989 census, there were 6,227,549 Russians in the Kazakh Soviet Socialist Republic. At that time they comprised 37.82 per cent or almost two fifths of the republic's population. As of the beginning of 2020, there were 3,512,925 Russians in the

number of offices and institutions, to hear politicians and statesmen speak. The functioning of the State and society continues to be based mainly on Russian. The following statement uttered by Ivan Shchegolikhin, a prominent ethnically Russian Kazakh writer, is the best proof of this ('I will not seek victories', Prostor, #1, 2008): 'In Kazakhstan, the attitude towards Russians is not as boorish as it is in the Baltic States or Moldova, let alone the so-called brotherly country of Ukraine, where there is the greatest hate against Muscovites... By the way, today there are only two States in the world where the highest authorities are performing all of its activities through Russian language. These are Russia and Kazakhstan'.

tion said they were fluent in spoken and written Kazakh, compared with 85 percent in Russian. Since then the ethnic balance has notably shifted, with Kazakhs now making up almost 70 percent of the republic's population of 18 million, while ethnic Russians account for less than a fifth (18.85 per cent).

Reuters, in a report published on 1 March 2018 and entitled 'Kazakhstan says Russian not banned from government after all', said: 'Language is a sensitive issue in the oil-rich former Soviet republic of 18 million, where ethnic Russians make up a fifth of the population and many ethnic Kazakhs, including senior officials, also speak Russian more fluently than Kazakh'.

Members of Kazakhstan's cabinet and parliament have usually spoken whichever language they were more fluent in during public meetings, although it has become customary among government ministers to at least open their speeches in Kazakh. On Monday, however, Nazarbayev's office said in a statement he had instructed ministers and deputies to only use Kazakh in their work - while providing simultaneous translation to those not fluent in it. The following day, all, but one, cabinet members spoke exclusively Kazakh at a weekly meeting which was broadcast live. But later this week, senior officials... said his instructions had been misinterpreted and were not an outright ban on the use of Russian.

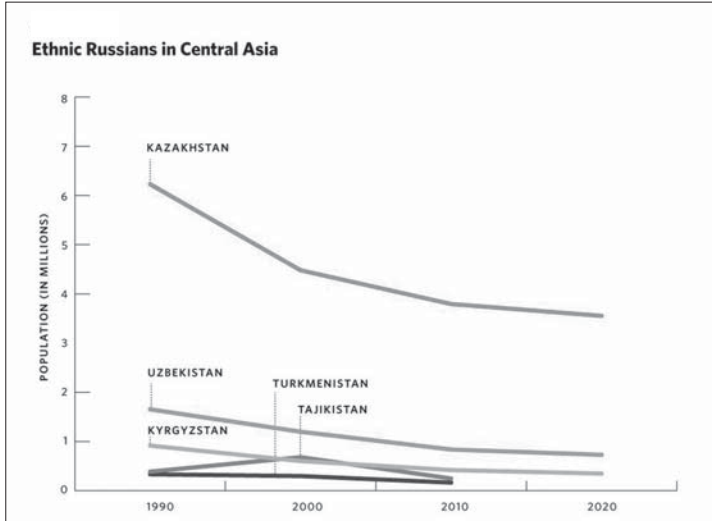
'...It is clear that there is no ban on speaking Russian in parliament and government', Talgat Zhumagulov, chairman of the International Information Committee at Kazakhstan's foreign ministry, told Reuters in an email'.

The above-mentioned activities notwithstanding, the Russian language has continued to dominate. It is the obvious thing that doesn't require further proof.

DO RUSSIAN-SPEAKING PEOPLE HAVE A FUTURE IN KAZAKHSTAN?

Right, well, if that's the case, what exactly is the truth of the advocates for the interests of the Russian and Slavic communities? Their claims also didn't appear to be at odds with reality. They are based on facts and on tangible evidence. And it would be very much difficult to call into question their validity. Millions of Russian-speaking Europeans left Kazakhstan. Tens of thousands of such people have been packing their bags and leaving abroad every year. The process is ongoing, and apparently no end is in sight. The underlying explanation for the migratory flow from the Republic of Kazakhstan to the Russian Federation and other European countries may not always lie in the human desire to return to the historical homeland.

(To be continued)

sensitivity of the issue relates to the fact that each of the parties does not doubt, that the other side is in a winning position, and not someone else. With such confidence and resentment in their hearts, the two largest ethno-linguistic groups have been living side by side for almost thirty years. There is no end to disputes and mutual reproaches.

So, let's get to the arguments. Those, acting from the standpoint of defending the fundamental Kazakh interests, claim that the Kazakhstani titular ethnic group's mother tongue, although it is the state language, as envisaged under the Constitution, has been pushed to the outskirts of public and state life. Together with that, all those for whom it has been and still is the primary medium of communication, have also become marginalized. On this account, they conclude that the Russian-speaking people feel

Republic of Kazakhstan. Over the last three decades, their share declined to 18.85 per cent, or to less than a fifth of the country's population. Both the number and proportion of the Kazakhstani Russians have been halved during this period. At the same time, the number of the Kazakhstani Ukrainians has fallen from 896,240 to less than 300,000; that of the Kazakhstani Belorussians from 178,325 to less than 60,000. All this looks like a consequence of mass emigration. Is it normal to leave a good country in such numbers?

Now let's talk about how things appear. Is the Kazakh side right? Their arguments seem to be matching the reality. To be convinced of this, there is no need to undertake a specific research. It is sufficient to review the situation on the ground, i.e. to take a close look at the activities of the local media, to walk the streets, to visit a

Ivan Shchegolikhin said those words at a meeting of Vladimir Putin 'with his Kazakhstani compatriots' that had been organized by the Russian embassy in Astana (Nur-Sultan) during one of the Russian president's visits to Kazakhstan. So, to summarize, the idea is as follows. Even according to a local prominent figure of Russian origin, Kazakhstan, to a large extent, still looks like a 'second Russia'.

Life is of course an evolving process. And now it looks like the situation is slowly starting to change. At least, that is the way it appears. This may be considered as a subjective point of view. But it is unquestionably true that the effect of changing the demographic balance in the republic in favor of the titular ethnic group has been increasingly influencing the Government's language policy.

During the census compiled in 2009, only 64 percent of the popula-

НАРЫҚ ЖАҢАЛЫҚТАРЫ

► ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ

ТЕХНИКАЛЫҚ ЖАРАҚАНДЫРУ ЖАҚСАРА ТҮСТІ

Жетісу өңірінде денсаулық сақтау саласының материалдық-техникалық базасы жылдан-жылға нығайтып келеді.

Аймақ басшысының орынбасары Батыржан Байжұманов пандемияның болуы мүмкін екінші толқынына дайындық жұмыстарына облыстық бюджеттен қосымша 7,3 миллиард теңге бөлінгенін айтты. Бұл қаражат бірінші кезекте ауруханалары материалдық-техникалық жабдықтауға бағытталатын болады. Атап айтқанда, 10 оттегі станциясы, 150 өкпені жасанды желдету құрылысы, 100 оттегі концентраторы, 3 компьютерлік томограф және 3 сандық рентген жүйесі, сондай-ақ басқа да қажетті медициналық құрал-жабдықтар сатып алынады. 500 миллион теңге медициналық мекемелерге қажетті дәрі-дәрмек сатып алу үшін қарастырылған. Осылайша, биыл облыстық денсаулық сақтау саласын қажетті құрал-жабдықтармен қамтамасыз ету деңгейі 89 пайызға жетеді, ал арнайы көліктер парк 75 пайызға жаңартылып болады.

Қазіргі таңда Алматы облыстық денсаулық сақтау саласының балансына тағы 50 оттегі концентраторы қосылғанын айта кеткен жөн. Өңірде оларды отандық «ҚазМұнайГаз» компаниясымен бірлесіп, шетелдік компания алып береді. Алынған оттегі концентраторлары аймақтағы медициналық мекемелерге таратылады, деп хабарлайды облыс әкімінің баспасөз қызметі.

► ЖОЛДАУ: ӨНДЕУ ӨНЕРКӘСІБИ

ҚОЛДАУ ШАРАЛАРЫН КЕНЕЙТУГЕ МҮМКІНДІК БЕРЕДІ

Елімізде өнеркәсіпті дамыту қоры құрылды. Мемлекет басшысы І қыркүйектегі «Жаңа жағдайдағы Қазақстан: іс-қимыл кезеңі» атты Қазақстан халқына Жолдауында атап өткендей, еліміздің алдында тұрған маңызды міндет – өнеркәсіпті әлеуетті барынша дамыту.

Үкімет алдына ішкі және сыртқы нарықтарда өңдеу өнеркәсібі кәсіпорындарының бәсекеге қабілеттілігін арттыру бойынша міндеттер қойылды. Сонымен қатар Мемлекет басшысы өңдеу өнеркәсібінің өндiрiсiн бeс жыл ішінде кем дегенде 1,5 есе арттыруды тапсырды. Осыған орай Индустриялық даму және Нұрлы жол мемлекеттік бағдарламаларының қаржы операторы – «ҚДБ-Лизинг» АҚ базасында «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ құрылды. Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрлігі ҚДБ-Лизингмен бірлесіп өңдеу өнеркәсібінің отандық кәсіпорындарын жанғырту және отандық өндіріс тауарларына сұранысты ынталандыру жөніндегі бағдарламаларды іске асыруда.

Аталған қорды құру өңдеуі өнеркәсібінің отандық кәсіпорындарын мемлекеттік қолдау шараларын кеңейтуге мүмкіндік береді. Оның қызметі отандық кәсіпорындарды 3%-дан аспайтын мөлшерімен бойынша қолжетімді қаржыландыруды қамтамасыз етуге бағытталатын болады. Қор қызметінің негізгі басымдығы Мемлекет басшысының Жолдауында ала қойылған міндеттер аясында стратегиялық инвестициялық жобаларды іске асыру болды.

► МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТ

ЭЛЕКТРОНДЫ ФОРМАТҚА КӨШІРІЛДІ

Қазіргі таңда Алматы облысы әкімдігі көрсететін мемлекеттік қызметтердің 82,9% автоматтандырылған. Жыл соңына дейін мемлекеттік қызметтерді автоматтандыру деңгейі 90%-ға жетеді, деп хабарлайды облыс әкімінің баспасөз қызметі.

Алматы облысының аймақтық геоарпаттық жүйесінің іске қосылуының нәтижесінде 16 мемлекеттік қызмет электронды форматқа көшірілген. Оның 10-ы жер қатынастары, қалған 6-ы сәулет және қала құрылысы салаларын қамтиды. Бас жоспарларды, инженерлік желілерді облыстық манғызы бар қалаларда 100% цифрландыру жұмысы жүргізілді. Қабылданған шаралардың нәтижесінде жер қатынастары саласында мемлекеттік қызметтерді көрсету мерзімі 1 жылдан 30 күнге, ал сәулет және құрылыс саласында 100 күннен 10 күнге дейін қысқарды. Сондай-ақ білім беру және спорт саласында 12 мемлекеттік қызметті автоматтандыру жұмысы жүргізілді. Жыл соңына дейін мемлекеттік қызметтерді автоматтандыру деңгейін 90%-ға жеткізу көзделген.

Сонымен қатар мемлекеттік қызметтерді өз бетінше онлайн режимінде ала алмайтын тұрғындар үшін облыс орталығында 53 «өзін-өзі қызмет көрсету бұрышы» ашылған. Осы орайда халықтан цифрлық сауаттылығын арттыру мақсатында ақысыз курстар ұйымдастыру жұмыстары жүйелі түрде жүргізілуде. Бүгінде өңірде халықтан цифрлық сауаттылығы деңгейі 83%-ды құрайды. Биыл тағы 10 мың адамды оқыту жоспарланып отыр. Жыл соңына дейін бұл көрсеткіш 85%-ға жетеді.

Рыттай САҒЫНБЕКОВА

МӘДЕНИЕТ

ТАЛБЕСІК

Табиғат тазалығы – адамзат саулығы

Қазақстан жыл сайын өтетін Бүкіләлемдік «World Clean Up Day» экологиялық акциясына үшінші рет қатысты. Жақында еліміздің экологиялық ұйымдары Экология, геология және қоршаған ортаны қорғау министрлігінің және жергілікті атқарушы органдардың қолдауымен әр облыста сенбіліктері өткізі.

ақпаратты арттыру маңызды – бар болғаны қызық жәшігіне тастаңыз. Қалалардағы қоқыс мәселелерімен күресу үшін биылғы жылы біз, Қазақстанның экологиялық ұйымдарының қауымдастығы Stop Musog әлеуметтік-экологиялық жобасын жүзеге асырудамыз, – деп атап өтті Қазақстанның экологиялық ұйымдарының қауымдастығы басқарма төрайымы Айтұл Соловьева.

АЙЖАН ЖАСБАТЫРҚЫЗЫ

Экологиялық науқанға 135 073 волонтер қатысып, 6 020 тонна қоқыс жиналды. Қайта өндеуге 1084,49 тонна шыны, 2145,1 тонна пластик, 373,495 тонна резеңке, 407,935 тонна қағаз, 890,24 тонна металл жіберілді. Жиналған қоқыс бойынша Алматы, Ақтөбе және Павлодар облыстары ең үздік деп танылды. «Алматы қаласын аралап, қоқыстан әлдеқайда аз ескен көрдік. Менің ойымша, тұрғындардың мәдениеті біріндеп өсіп келеді, өйткені қоқыстарды бөлек жинау қоқыстың алдын алу үшін маңызды элемент болып табылады. Сонымен бірге, халықтың қоқыстар мен қалдықтарды дұрыс кәдеге жаратуы туралы

Бұған қоса шара аясында 5725 тұлға ағаш отырғызылды. Аталмыш науқанды Қазақстанның экологиялық ұйымдары қауымдастығы, «Let's do it, Qazaq Eli», Жасыл Экономиканы қолдау және G-GLOBAL-ды дамыту қоалинсиясы, «Zhasyl Qalqan», сондай-ақ «Stop Musog» жобасы мен экологиялық қозғалыс # Біз тазал ел үшін # Birge # TazaQazaqstan шеңберінде ұйымдастырды.

Жыл сайын World Clean Up Day науқанына 157 мемлекеттен 18 миллион волонтер қатысады. Осы жылы арнайы қоқыс жинайтын қаптар мен қолғаптардан басқа волонтерлер медициналық маскелерді, әлеуметтік қашықтықты сақтауға мәжбүр болды.

COVID-19: ҚАЙЫРЫМДЫЛЫҚ

20 мың бетпердені сыйға тартты

«Сәби» жекеменшік қайырымдылық қоры Алматыдағы ҚХР-дың Бас консулдығынан 20 мың дана медициналық бетпердені қабылдады. Бұл бетпердені қытайлық ШЫҰ Комитеті достық пен ынтымақтастық аясында сыйға тартқан болатын.

АЙНҰР БАҚДӘУЛЕТҚЫЗЫ

2013 жылдың күзінде Қырғызстан астанасы Бішкекте ШЫҰ-ның кезекті саммиті аясында ҚХР-ның төрағасы Си Цзиньпин Қытай Комитеті Шанхай ұйымының көршілес мемлекеттермен ынтымақтастық пен байланысты нығайттып келе жатқандығына ризашылығын білдірді. Сондай-ақ ол ШЫҰ-ға мүше барлық мемлекеттер арасындағы түсіністік пен достарлықты қолдауға арналған ұйымға арнайы комитет құру керектігін атап өткен еді. Қазіргі таңда

комитет ғылыми-зерттеу, мәдени, қоғамдық ұйым мен ШЫҰ-ның іскерлік байланысын күшейтуге бағытталған жұмыстарды жүргізуде. Осыған орай, көптеген шаралар, атап айтқанда, форум, семинар, көрме, ШЫҰ-ға қарасты мемлекеттердің БАҚ өкілдерімен кездесулер арналған жиындарды, Шанхай ұйымын дамытуға арналған мерекелерді тұрақты ұйымдастырып келеді. Сонымен қатар комитет «Бір белбеу, бір жол» бағдарламасының аясындағы ұйымдастырылған құрылым бірлестігінің игі істерін атқаруына назар аударып келеді.

Алдағы уақытта «Сәби» қайырымдылық қоры Қытай тарапынан сыйға алған 20 мың медициналық бетпердені Қазақстандағы балалар ауруханасына табыстайтын болады.

ОТАНДЫҚ ӨНІМ

«Даму» қоры кәсіпорындардың өркендеуін қолдайды

Тауада Алматыда «Даму» кәсіпкерлікті қолдау қоры бизнесі дамытуға мемлекеттік қолдау алған кәсіпорындар бойынша БАҚ өкілдеріне арнап баспасөз туры ұйымдастырды.

НҰРЛАН ҚҰМАР

2020 жылы кәсіпкерлікті несиелеуді қолдау бойынша мемлекеттік бағдарламаны іске асыру шеңберінде «Даму» Кәсіпкерлікті дамыту қоры» АҚ Алматы кәсіпорындарына несиенің жалпы сомасы 122,6 млрд теңгеге 120 жоба бойынша пайыздық мөлшерлемені субсидиялау түрінде қаржылық қолдау көрсетті. Несиелерді кепілдендіруге 20 млрд теңге сомасына 168 жоба қол жеткізілі, кепілдік сомасы 6,3 млрд теңге.

«Даму» қорының қолдау алған компаниялардың қатарына: кәріз құбырлары мен терезе профилдері ПВХ өндіретін профилері «Novus Polymer» ЖШС, «Сұңқар» емдеу-диагностикалық орталығы мен телевизорлар құрастыратын «Astro Engineering» ЖШС кәсіпорны кіреді.

ШОБ несиесі бойынша пайыздық мөлшерлемені азайту мүмкіндігі ұсынылған пайыздық мөлшерлемесі бөлігін субсидиялау шарттары бойынша кәсіпорындар өнім өндірісі мен қызмет көрсету шығырын ұлғайтуға мүмкіндік беретін жабықтар сатып алды.

«Даму» қорының Алматы қалалық филиалының директоры Светлана Назарок ел үкіметі кәсіпкерлікті қолдауға арналған мемлекеттік бағдарламаларға көптеген өзгеріс енгізіп жатқандығын атап өтті. «Қазіргі таңда Алматы Бизнесінің жол картасы-2020 бағдарламасы аясындағы қолдау және субсидиялау мен кепілдендіру

бойынша көш бастан тұр. Жыл басынан бергі 9 айда 59 миллиард теңге сомаға 168 субсидиялау келісім-шарты жасалды. Осы 2019 жылғы 3 тоқсанмен салыстырғанда 39 пайызды құрады. Кредиттің жалпы сомасы 11,5 миллиард теңге болатын 139 жоба 3,8 миллиард теңгеге кепілдендірілді. «Басым жобалар механизмі» бағдарламасының қаржыландырылуы артырылып, 1 триллион теңгеге дейін жетті. Бағдарламаға енетін тауарлар тізімі артты. 3-тен 5 миллиард теңгеге дейін кредит алынғанда кепілдендіру көлемі 30 пайыз болды. Төтенше жағдай режимі «Даму» қоры арқылы мемлекеттік қолдау алуға ес кедергі келтірмегені айта кеткен жөн. Субсидия мен кепілдендіру бойынша өтінімдер онлайн түрде Egov, Onлайн Даму порталдары арқылы жүргізіледі», – деді Светлана Назарок.

Кәріз құбырлары мен терезе жақтаулары ПВХ өндіретін жауап

«Novus Polymer» ЖШС 12 жылдан астам уақыттан бергі жұмыс істеп келеді. Өнім өндірісінің жалпы әлеуеті жылына 30 000 тоннадан асады. Бүгінгі таңда компания штатында 300 қызметкер жұмыс істейді. «Біздің қоспорымыз «Даму-Өндіріс» бағдарламасының қатысушысы. Соның арқасында «Қазақстан Халық банкі» арқылы 300 млн теңге сомасына несиесі алды. Аталған қолдау компанияның айналымдық қаражатты толықтауға мүмкіндік берді», – деп атап өтті компания директоры Энгин Шемшек.

«Даму» қорының қаржылық қолдауына ие болғандардың тағы бірі – жас компания «Astro Engineering». Ұйым 2018 жылдан бері TCL сауда маркасы телевизорларын құрастырумен айналысады. Бүгінгі таңда «Astro Engineering» Алматы қаласындағы тұрмыстық техниканы сататын барлық ірі желілерде ұсынылған.

«Биылғы жылы компания «Даму-Өндіріс» бағдарламасы

бойынша мемлекеттік қолдауды пайдаланды. 600 миллион теңге сомасына қажетті шикізатты сатып алуға жеңілдікпен несиесі алды. Бағдарлама бойынша мөлшерлеме жылдық 6%-ды құрады», – деді компания директоры Асхат Алтаев.

«Astro Engineering» компаниясының басшысы Валерий Сон Алматыдағы зауыты өндірілетін өнім әзірге тек Қазақстан аумағына таралатындығын айтты. Болашақта тауарды экспорттау жоспарланып отыр. Компанияның биылғы жеңісі – жыл соңына дейін 50 мыңнан астам тегелділер өндіру. Қазіргі уақытта кәсіпорында 80-ге жуық адам жұмыс істейді.

«Сұңқар» емдеу-диагностикалық орталығы медициналық қызмет көрсету нарығында 2007 жылдан бергі жұмыс істеп келеді, бизнесі қолдаудың мемлекеттік бағдарламасы аясында жабықтар сатып алуға жеңілдікпен несиесі алу мүмкіндігіне ие болды.

БІЛІМ КӨКЖИЕГІ

Жаңартылған білімге – жаңаша көзқарас

Kundelik.kz білім беру платформасының қызметкерлері 2020-2021 оқу жылының 1-тоқсанында Қазақстан мектептері оқушыларының қашықтан оқытынын ескеріп отырып, жаңаша қадам жасалды.

САЙТАНАТ ҚАЖЫКЕН

Өткен оқу жылындағы тәжірибеге сүйеніп, пайдаланушылардың ықтимал жүктемесі есептелді және IT жүйесінің қызметі әлдеқайда жақсартылды, бүкіл жүйе инфрақұрылымы 30%-ға кеңейтілді. Кен жолақты интернеттің серверлік топқа өзіндік мүмкіндігі 100 пайыз жақсартылды, жобаны ақпараттық қауіпсіздік көрсеткіштері жақсартылды.

Осының бәрі 1-тоқсанның басында оқу процесі кезінде «Күнделік» автоматтандырылған ақпараттық жүйесінде (ААЖ) болуы мүмкін техникалық ақаудың алдын алуға мүмкіндік берді. Қазір «Күнделік» ААЖ Қазақстанның 6200 мектебінде, 356 822 мұғалім мен 3 070 723 оқушыға, сонымен бірге 2 159 270 ата-анаға қызмет көрсетіп отыр.

Тағы бір жаңалық, КР Білім және ғылым министрлігінің №125 бұйрығының жаңартылуына және критерия бағалауында 10 балдық жүйесі енгізілуіне орай, мұны kundelik.kz электрондық журналы мен күнделігіне енгізу бойынша қыруар шаруа

атқарылды. Мұғалімдерге арнап түсінік беру бағытындағы 30-дан аса нұсқаулық жасалып, жарияланды, оның ішінде КР БҒМ жасаған оқушыларды бағалаудың жаңа жүйесі туралы ақпарат та бар. 10 балдық жүйе бойынша формативті бағалау оқушының сабақта жұмыс істеуге ынтысан арттырып қана қоймай, сонымен бірге әдеттегі комментарийден қосымша оқушының сабақта жауап беруіне қосымша, тоқсан бойғы үлгерім траекториясын көрсетеді. Бұған қоса, тоқсандық БЖБ және ТЖБ түріндегі бақылау жұмыстарының нәтижесіне қосымша тоқсандық бағалау нәтижесінде де мықал етеді.

Аталған ұйымдастыру жұмыстары өз алдына, сонымен бірге оқу процесі барысында балаларды білім беру бағытындағы түрлі контентпен қамтамасыз етудің аса маңызды екенін түсініп, мұндай материалдарды қайталау – тақырыпты игерудің

жеткізуге болады. «Күнделік» жүйесінің мақсаты да осы! Төрт жылдан бергі бізбен бірге жұмыс істеп келе жатқан оқушыларға өзара түсіністік және қолдау үшін алғыс білдіреміз. Біз сіздермен бірге еліміздегі алғашқы жаппайлық LMS жүйесін, яғни «Күнделік» электронды журналы мен күнделігі жүйесін жасалдық және жаңалықтар мен жаңа бағдарламалар түріндегі сынақтарға да төтеп беріп келе жатырмыз! Сіздердің қолдауларыңызға, бізге жолдаған дебітеріңізге ризамыз айтпаңыз, – деді Мұхтар Глисов.

Өткен оқу жылының басымсын салыстырылған. Қолдау қызметіне өтініші айтушылар саны 2 есеге дейін артты. Пайдаланушылар тарапынан түсіністікпен өтініштер анализ жасай келе, олардың барлығы әдеттегідей сабақ кестесін құру және мектептегі оқу жүктемесін жоспарлау мәселесі қызықтарының анықталды. Мұның бірі, бірақтар мектептің өкімішлігі сабақ кестесін күні бүркі жаңа қойғандар. Жалпы бұл өрқашанда кез келген оқу жылының басында болатын жағдай. Дегенмен, пандемия кезеңінде кезекші және қашықтан оқытын сыныптарды дайындау жаңа сынақ болды. Осыны ескеріп отырып, мектеп өкімішлігіне сыныққа бөлу мәселесін онтайлы шешуге, ал мұғалімдерге сабақ жоспарын жасап, күнделікті үй тапсырмасын сатып отыруға мүмкіндік беретін шешім ұсынылды.